

JOURNALISTI

Vapaus vei voiton

Noora Vaarala valitsi
freelanceuran eikä
ole päätöstään
katunut.

8

14
2017

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti
93. vuosikerta 1.12.2017

tässä lehdessä

KANNEN KUVA: LIISA TAKALA

◉ Marko ja Hanna-Kaisa Hämäläinen kuvaavat ja puhuvat kuvista lähes taukoamatta. **24**

KUVA: MIKKO VÄHÄNIITTY

◉ STT:n toiminnan jatkuminen turvaisi myös monen pienemmän lehden tulevaisuutta, kirjoittaa Asko Lehtonen. **7**

◉ Toimituspäällikkö ja kirjailija Tuomas Marjamäki on nauhoittanut ja tallettanut kaikki haastattelunsa. **30**

KUVA: KAROLINA ISAKSSON

◉ Journalisten Kjell Lindroos var inne i en paradispapperbubbla i flera veckor. **26**

KUVA: ELIAS LAHTINEN

◉ Aamulehden Kari Asikainen kävelee koko työpäivän ja menee sen päälle salille. **33**

Ristivetoa

MARKKU LAPPALAINEN markku.lappalainen@journalistiliitto.fi

Ennen etelän media, nyt media – ilman rajauksia – on tehnyt johtavien poliitikkojen elämän sietämättömäksi. Varsinkin pääministeri on pitkään ollut toimittajille vapaata riistaa.

Helsingin Sanomat julkaisi sunnuntaina 26. marraskuuta jutun, jossa pääministerit 1990-luvun lama-ajasta tähän päivään tilittävät muun muassa mediatuntojaan. Marko Junkkarin tekemän jutun otsikko kertoo paljon: Paskaduuni.

Kaksi vaalikautta pääministerinä toiminut Paavo Lipponen (sd.) ei antanut lehdelle haastattelua. Muut kertovat enemmän tai vähemmän kiemurrellen, että julkisuus on kohdellut heitä kaltoin. Lipposella tuskin olisi ollut paljon lisättävää kologoidensa sanomaan.

”Minusta on luotu kuva itsekkäänä ja ahneena oman edun tavoittelijana”, Juha Sipilä (kesk.) toteaa haastattelussa. ”En halua syyttää mediaa, mut-

ta...”, sanoo puolestaan Anneli Jäätteenmäki (kesk.).

Journalismin ja politiikan välillä on kitkaa, ja pitääkin olla: Mitä suurempaa valtaa poliitikko käyttää, sitä tiukempana syyniin hänen pitää varautua. Kansalaisilla on oikeus saada oikeaa ja olennaista tietoa. Viritykseltään ikävätkin kysymykset on käsiteltävä.

”Journalismin ja politiikan välillä on kitkaa, ja pitääkin olla.

Nykyaikaa on se, että tiedotusvälineiden välittämää viestiä vahvistaa sosiaalinen media, jossa kohut syntyvät ja elävät oman logiikkansa mukaisesti. Tympeän lisänsä julkisuusmyllyyn tuovat valemediat ynnä muu faktoista ja vastuusta piittaamaton puske huutelu.

Eri toimijoiden roolit on hyvä oivaltaa, kun politiikan ja julkisuuden suhteita arvioidaan.

Mitä kovempaa on kritiikki, sitä selkeämmin se pitää perustella ja kohdentaa puolin ja toisin.

Hyvä on pitää mielessä myös se, että toimittaja ja poliitikko eivät ole kilpailijoita keskenään. Molemmat ovat kansanvallan palvelijoita, tehtävien ja näkökulmien erot ovat merkitseviä.

Tätä voisi teroittaa myös keskustan veteraanipoliitikolle Mauri Pekkariselle, joka on eduskunnan varapuhemiehen arvovalalla lähtenyt ristiretkelle mediaa, nyt eritoten Yleä vastaan.

Pekkarinen on suivaantunut siitä, että media ”mätkee ja lätkii” pääministeriä, siitä on hänestä tullut suoranainen ”kansanhuvi”. Ylen A-studio 14. marraskuuta oli hänelle käännteentekevä: ”Miten selitän kohtuullisen kokeneena poliitikkona, että Yleä pitää tukea.”

Kun ohjelman aihe ja aiheen käsittely eivät miellyttäneet, vanhempi valtiomies iski haukankatseensa Ylen rahoitukseen.

Journalisti vaalii laadukasta journalismia, sananvapautta ja alan parhaita perinteitä. Journalisti tarkastelee kriittisesti media-alaa ja sen ilmiöitä.

Neuvotellen sopimukseen

Lomien leikkaaminen on ollut media-alan työnantajan vaatimuksena pitkään. Yhtä määrätietoisesti ovat työntekijät vaatimukset torjuneet. Lomat ovat aikojen saatossa sopimalla hankittuja, ja niiden tarve vain korostuu, kun työtahti on käynyt entistä kiivaammaksi.

Kerroimme Journalistissa 12/2017, kuinka pakotahdistista toimittajantyö nykyisin on. Juttuun oli koottu kokemuksia työpaikoilta. Sen viesti oli selvä: työstä ei pääse irti arkena, vain lomalla

pääsee kunnolla hengähtämään.

Tätä kirjoitettaessa tes-neuvottelut ovat käynnissä lähes kaikilla Journalistiliiton sopimusaloilla. Liiton jäsenten kannalta keskeisiä kysymyksiä ovat lomaoikeuksien puolustaminen, työajan pituus ja palkankorotukset. Lehden ilmestymispäivänä 1. joulukuuta liiton valtuusto kokoontuu käsittelemään mahdollisia neuvottelutuloksia ja tarkastelemaan tilannetta.

SEURAA UUTISIA NEUVOTTELUISTA: JOURNALISTILIITTO.FI

KASVO

DITTE KRONSTRÖM

● Toimittaja ja kääntäjä, STT:n ruotsinkielisen palvelun toimittaja 1999 – 2015, sen jälkeen pätkätöitä samassa toimituksessa.

● Kääntää suomesta ruotsiin muun muassa elokuvia ja valtionhallinnon tekstejä.

● Haaveilee kissahotellin perustamisesta.

Edessä alanvaihto

Ditte Kronströmille STT:n ruotsinkielisen toimituksen lakkauttaminen merkitsee uutta alkua.

LINA LAURENT, TEKSTI • KAI SINERVO, KUVA

Kuukauden päästä se on ohi: STT:n ruotsinkielinen toimitus lähettää jakeluun viimeiset tekstinsä. Ainakin kahdeksan kymmenestä toimituksen työntekijästä on irtisanottu.

Myös kourallinen tarvittaessa töihin tulevia menettää työnsä. **Ditte Kronström** kuuluu tähän joukkoon.

Hänkin oli aiemmin STT:n toimittaja, mutta hänen vakituinen työsuhteensa päättyi jo vuoden 2015 yt-neuvottelujen seurauksena. Siitä lähtien hän on tehnyt keikkoja STT:lle, enimmäkseen toimitussihteerinä mutta myös kesäsijaisena.

”Eniten suren työyhteisön menettämistä. Meillä on ollut tosi hauskaa töissä, usein ihan hävyttömän hauskaa.”

Kronströmille STT:n ruotsinkielisen palvelun lakkaaminen merkitsee keskittymistä kääntäjäntyöhön. Sitä hän on tehnyt oman toimen ohella koko journalistinuransa ajan. Töitä kielenkääntäjälle on tarjolla, omasta toimeentulostaan hän ei ole huolissaan.

”Enemmän olen huolissani kollegoista, joilla ei ole ollut tällaista sivutyötä. Monet heistä ovat työskennelleet STT:ssä pitkään, jotkut koko työuransa.”

KRONSTRÖM PITÄÄ FNB:n tilannetta koko suomalaista mediamaailmaa koskevana menetyksenä. Kaksikielisestä uutistoimistosta tulee yksikielinen. Yhteistyö muiden pohjoismaisten uutistoimistojen kanssa muuttuu epävarmaksi.

”Traagisinta on, että suomenruotsalaiset ovat itse aiheuttaneet itselleen tämän takaiskun.”

Kronström hämmästelee sitä, että yleensä ruotsin kielen asemasta huolta kantavat eivät ole puolustaneet STT:n ruotsinkielistä palvelua julkisuudessa.

”RKP ei ole hiiskahtanut mitään, ei myöskään Folktinget [suomenruotsalaiset kansankäräjät].”

STT:N RUOTSINKIELISEN palvelun lakkauttaminen liittyy tiiviisti uuden uutistoimiston SPT:n perustamiseen. Suuret suomenruotsalaiset mediatalot HSS Media ja KSF Media päättivät lopettaa yhteistyönsä FNB:n kanssa ja perustaa oman uutistoimiston.

Ne ilmoittivat yhdeksi lopettamisen syyksi sen, etteivät olleet tyytyväisiä FNB:n tarjontaan.

”Kyse ei ole siitä, että emmekö olisi kyenneet tarjoamaan tarvittavaa palvelua. Meillä on ollut videotuotantoa ja olisimme voineet tarjota interaktiivista grafiikkaa, mutta sanomalehtitalot eivät halunneet maksaa siitä tai niillä ei ollut teknisiä valmiuksia ottaa vastaan kaikkea tarjontaa”, Kronström sanoo.

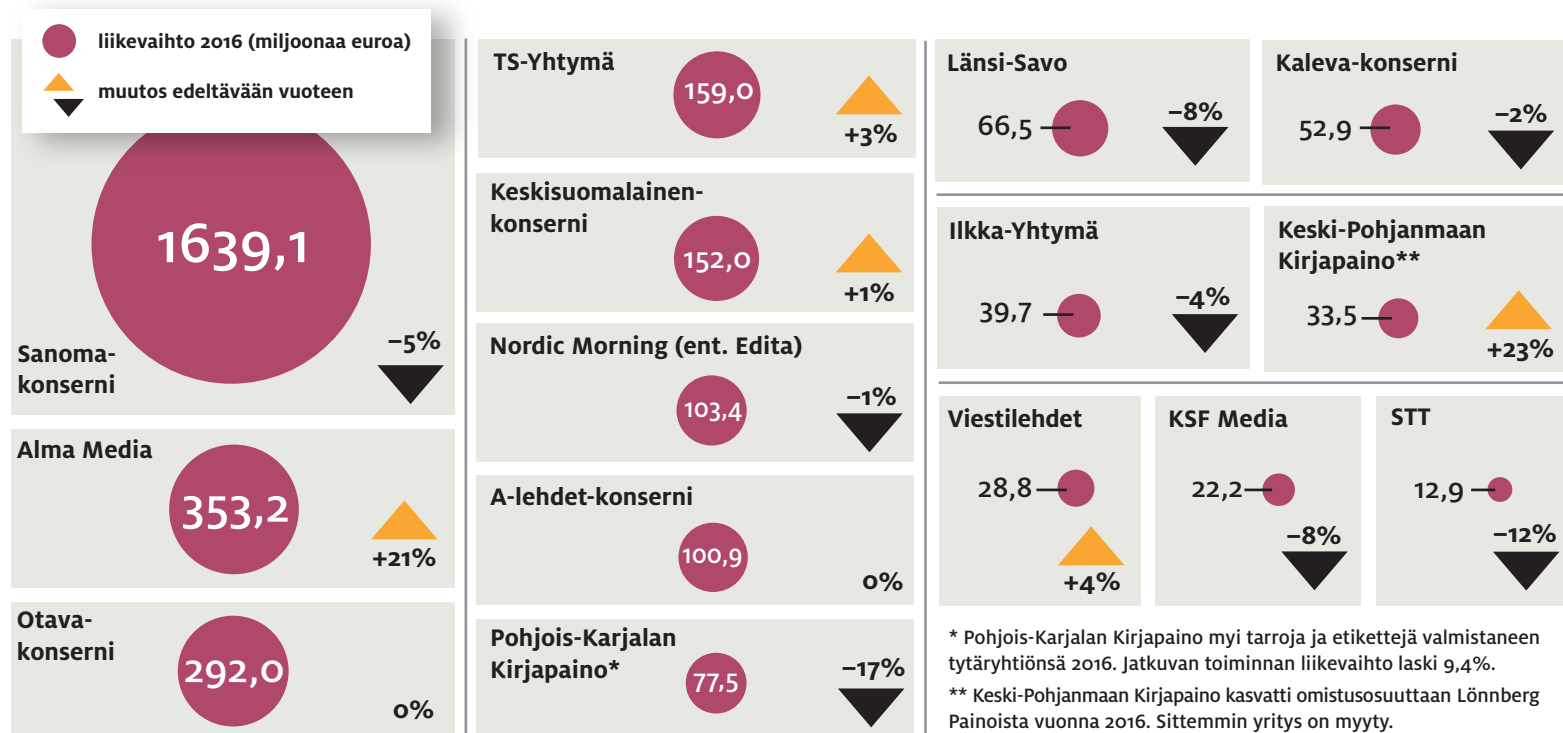
”Traagisinta on, että suomenruotsalaiset ovat itse aiheuttaneet itselleen tämän takaiskun.

KRONSTRÖM VALMISTAUTUU lähtemään töihin – STT:hen. Hänellä on monta työvuorua tässä kuussa. Työsuhteisten täytyy ehtiä pitää lomansa ennen töiden päättymistä, ja sijaisia tarvitaan, jotta työt sujuvat.

”Mieliala on hieman absurdi, mutta teemme töitä tavalliseen tapaan ja yritämme pitää motivaation siedettävällä tasolla. Aikaa on jäljellä vähän.” •

PÅ SVENSKA: JOURNALISTI.FI

Vain harva mediayritys kasvoi 2015–2016

Hyvin menee, mutta ei kaikilla

MARJA HONKONEN, TEKSTI • JOHANNA SARAJÄRVI, GRAFIIKKA

Mediayhtiöt tekevät omistajilleen yhä tulosta, mutta vain harva niistä kasvaa. Synkin tilanne on KSF Mediassa.

Kotimaiset mediayhtiöt tuottavat omistajilleen hyviä tuloksia, mutta juuri mikään niistä ei ole viime vuosina kasvanut.

Esimerkiksi Maaseudun Tulevaisuutta kustantava Viestilehdet ja Turun Sanomia kustantava TS-Yhtymä ovat olleet omistajille tuottoisia. Hyvin kannattavia ovat myös Otava-konserni, Ilkka ja Keskisuomalainen.

Karuimmalta näyttää KSF Mediasa. Sen liikevaihto on kutistunut viisi vuotta peräkkäin ja tappiota on tullut joka vuosi enemmän.

Tiedot käyvät ilmi Repo Media -konsulttiyrityksen tekemästä selvityksestä. Arvopaperin entinen päätoimittaja Eljas Repo analysoi tiimensä kanssa 13 mediayhtiön tulokset vuosilta 2012–2016. Mukana olivat merkittävimmät kotimaiset yhtiöt Alma Mediaa ja Sanomaa lukuun ottamatta.

Analyysissa tarkasteltiin erityi-

sesti sitä, miten yhtiöihin sijoitettu pääoma tuottaa. Sitä katsoen ne voisi jakaa kolmeen ryhmään: erinomaisesti tuottaviin, tuottaviin ja erittäin huonosti tuottaviin. Eniten yhtiöitä on keskikastissa.

Kun mediayhtiöiden liikevaihdon muutoksia tarkastellaan vuosilta 2012–2016, kasvavia ovat Revon analysoimasta joukosta vain Keskisuomalainen ja Länsi-Savo – nekin vain yritysostojen kautta. Se kertoo, että yrityksiä johdetaan varovaisesti.

”Johto ja omistajat eivät ole ottaneet sitä riskiä, että lähdeittäisiin uusille toimialoille. Sen sijaan yhtiöt ovat ostaneet toistensa osakkeita”, Repo toteaa.

Analyysijoukon ulkopuolella Alma Media kasvoi viime vuonna selvästi.

ONKO PAREMPAA sitten luvassa? Kuluva vuoden tammi-syyskuun osavuositarkastuksissa Alma Media ja Sanoma kertoivat tehneensä hyvää tulosta ja ennustivat loppuvuoden näyttävän hyvältä.

Journalistienkin liiketoiminta näyttäisi rullaavan: Sanoma kertoi

Helsingin Sanomien tilausmäärän kasvaneen yhtäjaksoisesti viiden kuukauden ajan.

Suomen talouden kasvu ei silti vielä näy mediamainonnassa. Siinä missä Tilastokeskus arvioi bruttokansantuotteen, työllisten määrän ja vähittäiskaupan kasvaneen syyskuussa viime vuoteen verrattuna, mainonta väheni.

Suurimmat häviäjät ovat olleet painetut lehdet.

Eljas Revon mukaan yksinkertaisia syitä siihen on kaksi: Facebook ja Google.

”Harva ilmoittaa asuntonsa myynnistä lehdessä. Siinä on tapahtunut rakenteellinen muutos. K-kaupan ilmoituksia näkee enää harvoin lehtien etusivuilla”, hän sanoo.

Lehdille perinteisesti tärkeästä vähittäiskaupan mainonnasta on kadonnut tänä vuonna 14 prosenttia.

Omistajien näkökulmasta voisi olla loogista ostaa ja yhdistää yhtiöitä, kuten Keskisuomalainen on tehnyt. Esimerkiksi TS-Yhtymä on niin vauras, että sen olisi mahdollista tehdä isojakin liikkeitä, Repo Median raportissa arvioidaan.

Eri asia on, onko yhtiöiden johdolla halukkuutta yhdistymisiin, ja sitä kautta vähenevään valtaan, Eljas Repo toteaa.

Myös sähköiset tuotteet pitäisi saada toimimaan. Siinä missä Sanoma ja Alma ovat onnistuneet saamaan liikevaihtoa, ovat Revon mielestä Keskisuomalainen, Turun Sanomat ja Kaleva jäljessä.

TYÖNTEKIJÖIDEN näkökulmasta kasvun puute on huolestuttavaa. Syksyn tullen kevään optimistisemmat talousnäkymät ovat kääntyneet yt-neuvotteluiksi.

Viimeisimpänä niistä ilmoitti Keskisuomalainen-konserniin kuuluvu Savon Sanomat, missä aiotaan vähentää enintään kymmenen henkilötyövuotta.

Maanantaina 27. marraskuuta neuvotteluita oli kesken myös kahdeksassa muussa mediayhtiössä. Monien niistä oli ilmoitettu päättyvän pian, tämän lehden mentyä jo painoon.

”Jos liikevaihto laskee, kuluja joudutaan karsimaan. Irtisanomiset ovat silti kaikille viimeinen vaihtoehto”, Repo sanoo. ●

ASKO LEHTONEN

lehtonenasko@gmail.com
KIRJOITTAJA ON SALON SEUDUN
SANOMIEN YHTEISKUNTATOIMI-
TUksen ESIMIES.

Älä mene, STT

Mitähän STT:lle kuuluu? Tätä kirjoittaessani uutistoimiston tulevaisuus on auki, ja niin se saattaa olla tätä luettaessakin.

Toivon, että STT on edelleen olemassa, eivätkä omistajat myöskään aio lopettaa sitä. Pahalta on näytännyt monta vuotta, ja tämän syksyn aikana vielä vain pahemmalta, vaikka esimerkiksi sopimus Ylen kanssa uusittiin.

Olen huolissani STT:n tulevaisuudesta monesta syystä, mutta ennen kaikkea siksi, että olen tois-sä yhdessä sen asiakkaassa. Jos uutistoimisto lopetetaan, moni suomalainen sanomalehti heikkenee kohtalokkaalla tavalla.

Helsingin Sanomat näyttää pärjäävän ilman STT:n juttuja. Maassa on myös muita, pienempiä päivä-lehtiä, jotka eivät käytä STT:n palveluja.

Puutteen huomaa. Omassa konsernissa tuotetut valtakunnalliset jutut eivät korvaa kattavaa uutis-seurantaa. Paikallisuus on maakunnallisten ja alueellisten päivälehtien elinehto, mutta kun se korostuu liikaa, lehdestä tulee muotopuoli.

STT:n luotettavat uutiset antavat taustaa omille jutuille. Nettilehti taas näyttää vajaan, jos siitä puuttuu STT:n uutisvirta.

Keskisuomalaisen päätoimittaja **Pekka Mervola** sanoi syyskuussa *Suomen Lehdissä*, että uutistoimistoututisten arvo ei ole kärsinyt inflaatiota verkossa, vaikka monet välineet tarjoavat ne ilmaiseksi.

”Haluumme lehtenä erottua yleisen uutisaineiston päälle tulevalle omalla aineistollamme – emme niin, että meiltä puuttuu jotakin.”

Nämä sanat voi laittaa monen muunkin lehden toimittajan ja päätoimittajan suuhun.

Suurimmilla maakuntalehdillä

on yksin ja ainakin yhdessä mahdollisuuksia seurata sote-uudistuksen etenemistä, Aarnio-oikeudenkäyntejä ja Talvivaaran vaiheita tai esitellä presidenttiehdokkaita, Brexitin seurauksia ja **Donald Trumpin** tviittejä. Silti nekin käyttävät STT:tä.

Pienemmät lehdet jäisivät ilman STT:tä käytännössä kokonaan ilman kotimaan, politiikan, talouden ja ulkomaan uutisia. Lukijan pitäisi hakea taustat muista medioista, ja taas olisi hieman helpompi luopua ”omasta” lehdestä.

SUOMEN TIETOTOIMISTON omistavat suomalaiset mediayhtiöt. Suurimmat omistajat ovat Sanoma, Alma Media, TS-Yhtymä ja Keskisuomalainen.

Omistajat ovat itse luoneet STT:lle täydentäviä ja osittain kilpailevia palveluita. Totta kai vanhan uutistoimiston korvaajaksi voidaan kehittää kaikkia tiedotusvälineitä palveleva yhteistyökuvio, mutta tuleeko se asiakkaille halvemmaksi, jos tarjonta on yhtä kattavaa kuin STT:n? Nythän asiakas-omistajat ovat sitä mieltä, että niiden oma yhtiö tulee liian kalliiksi.

STT:n toiminnan on ennustettu loppuvan tänä vuonna, jos sen rahoitusta ei saada kuntoon. Yhtenä vaihtoehtona on esitetty valtion tukea. Sitä tarvittaisiin muutama miljoona euroa. Kaupallisen viestinnän tukeminen ei ole hallitukselle vieras ajatus, sillä se on luvannut kaupalliselle televisiolle eli käytännössä lähinnä MTV:lle ensi vuonna korkeintaan kaksi miljoonaa euroa.

On totta, että STT:lle menevä tuki hyödyttäisi suurten lehtien kustantajia, mutta tietotoimiston toiminnan jatkuminen turvaisi myös monen pienemmän lehden tulevaisuutta. ●

Yllättävän onnellinen

Noora Vaarala piti kaksi kuukautta päiväkirjaa elämästään. Päiväkirjamerkintöjen perusteella päätös ryhtyä freelanceriksi oli hyvä.

NINA ERHO, TEKSTI • LIISA TAKALA, KUVAT

Tärkeät työkaverit. Noora Vaaralalla on paikka neljän toimittajan työhuoneella, josta saa tarvittaessa ammatillista vertaistukea.

Osa työtä. "Puhetilaisuudet ovat kirjoittamiselle kivaa vaihtelua. Kun puhuin Etiikkaseminaarissa, muutama ihminen tuli juttelemaan. Palautetta oli mukava saada, ja keskustelu jatkui Twitterissä."

Kepeästi. "Läppäriin pitää olla kevyt, jotta sen kanssa on helppo liikkua ja pystyy kirjoittamaan missä vaan. Yleensä sen lisäksi tarvitaan vain puhelin, lehtiö ja kynä."

M **AANANTAI 11. SYYSKUUTA:** "Päivitin CV:n esseekokoelmaan liittyvää apurahahakemusta varten. Harkitsin myös erään aikakauslehden sijaisuspätkän hakemista, mutta päätin lopulta jättää sen väliin. En ihan helpolla keksi, mihin päivätyöhön haluaisin mennä. Viihdyn yrittäjänä niin hyvin."

Päiväkirjamerkintä kuvaa osuvasti **Noora Vaaralan** suhdetta työhönsä. Hän on osa "vapaiden ja onnellisten virpisalmi-freelancereiden" joukkoa, joka viihtyy työssään ja tulee sillä ihan hyvin toimeen.

Vaaralan havaintojen mukaan perusoletus on, että freelancerina oleminen on raskasta.

"Kun kerron, että olen freelancer, yleisin kysymys on, miten pärjät ja miten saat jutuja myytyä", Vaarala sanoo.

VAARALA, 29, on työskennellyt freelancerina vuodesta 2013. Hän piti *Journalistin* pyynnöstä päiväkirjaa tuloistaan, töistään ja arjestaan kaksi kuukautta elo-lokakuussa.

Tuona aikana laskutettavaa kertyi 5 320 euroa. Se tarkoittaa 2 660 euroa kuukaudessa, mikä ei ole sama kuin palkka. Se saadaan vähentämällä laskutuksesta kulut, kuten

sosiaalimaksut sekä työtilojen ja -välineiden kustannukset.

Vaaralan kaltaisten, pääosin lehdistölle työskentelevien freelancereiden keskimääräinen vuosilaskutus vuonna 2016 oli 32 800 eli noin 2 730 euroa kuukaudessa. Eri alojen freelancereiden keskimääräiset kulut olivat 10 000 euroa vuodessa. Tiedot selviävät loka-kuussa julkaistusta freelancereiden vuoden 2016 työmarkkinatutkimuksesta.

MAANANTAI 18. SYYSKUUTA: "Olin kipeä, mutta yksi sähköpostihaastattelu piti hoitaa ja arvio viimeistellä. Freelancerina ei ole aina mahdollista hommata työkeikoille tuuraajaa tai siirtää niitä – eikä yleensä tee mieli luopua jutuista, koska se tarkoittaisi pienempää palkkaa."

Päiväkirjajakson alussa Vaaralan laskutukseen vaikutti kesä, jolloin hän teki tietoisesti normaalia vähemmän töitä. Jakson aikana hän oli myös pariin otteeseen matkoilla. Syyskuussa hän oli kovassa, yli viikon kestäneessä flunssassa.

Koko vuoden mittaan Vaarala arvioi saavansa kuukaudessa käteen 2 000–3 000 euroa.

Se on paljon enemmän kuin jää käteen lehdistön freelancereiden keskimääräisestä noin 1 990 euron verotettavasta kuukausitulosta. Lehdistön työsuhteisten keskimääräinen verotettava kuukausitulo on noin 3 740 euroa.

Aineelliseen hyvinvointiinsa ja töiden jatkuvuuteen tyytyväisten freelancereiden osuus oli tutkimuksessa kasvanut kahden vuoden takaisesta hieman – ensimmäistä kertaa sitten vuoden 2006, jolloin se oli hui-pussaan. Silti tyytyväisiä oli vastaajista vain hieman reilu puolet.

Joskus, kuten sairastellessa, Vaaralakin on tulonmuodostuksestaan huolissaan. Yleensä hän kuitenkin luottaa taloudelliseen pärjäämiseensä ja siihen, että voisi ottaa lisää töitä, jos haluaisi.

"Minulle on tietoinen valinta olla freelancer, eikä haittaa, vaikka tulot olisivat välillä pienemmät kuin jollain toimituksessa istuvalla. Vapaa-aika kompensoi paljon tuloja."

TORSTAI 5. LOKAKUUTA: "Olin lähdessä iltapäivällä ulkomaanmatkalle, joten hoidin vain muutamien viestiin vastaamisen aamulla. Lentokoneessa luin arvioitavana olevaa kirjaa."

Elo-lokakuussa Vaarala työskenteli keskimäärin 24 tuntia viikossa. Se on kahdeksan tuntia vähemmän kuin freelancereiden keskiarvo 32 viikkotuntia. Koko vuoden mittaan Vaarala arvioi tekevänsä noin 30 viikkotuntia eli nelipäiväistä työviikkoa.

Vapauttaaan Vaarala käyttää hitaisiin aamuihin, joina voi vaikka lukea. Päiväsaikaan hän nauttii pitkiä lounaistoista ja kahvitauoista, joilla voi jatkaa keskustelut

Työ ja tauko. "Kuljen töihin, kotiin ja keikoille mieluiten ratikalla, vaikka se ei ole aina nopein. Ehdin tarkistaa sähköpostit, selata Twitteriä, vastata viesteihin ja lukea uutisia, mutta voin myös rauhoittua ja katsella maisemia."

99 Pitää olla kartalla siitä, mikä oma päivätaksa on.

loppuun ilman, että pomo tuijottaa kiukkuisesti työpöydän ääreen palatessa.

Myös ulkomaanreissut ja vierailut Helsingistä synnyinseudulle Ouluun onnistuvat häneltä kätevämminkin kuin niiltä, joilla on työnantajan kanssa sopimus tiettyjen tuntien viettämisestä tietyn työpöydän ääressä.

Mutta miten suuresti vaihtelevia tuloja uskaltaa käyttää rennosti, kuten ulkona syömiseen ja matkoihin?

"Paljon auttaa se, että ei ole asuntolainaa, autoa, lapsia, lemmikkejä eikä kalliita harrastuksia. Ei siis vuokran ja ruoan lisäksi mitään jatkuvia, kalliita menoja. Lisäksi olen osuuskunnan jäsen, mikä on sekä verotuksen että esimerkiksi kirjanpitokulujen kanalta edullinen tapa tehdä töitä."

ENEMMISTÖ FREELANCEREISTA, 67 prosenttia, työskentelisi jatkossakin mieluiten freelan-cepohjalta. Työsuhte kiinnostaa vain vajaa-ta viidesosaa.

Vaarala voisi ajatella olevansa päivätois-sa jonkin projektin ajan. Pitkällä tähtäyksellä hän kuitenkin haluaa jatkaa freelancerina, sittenkin, vaikka elämäntilanne lähivuosina muuttuisi. Runsaasta aikataulujen säätöva-rasta olisi hyötyä esimerkiksi lapsiperheen arjessa varsinkin, jos työpaletti kehittyi toivottuun suuntaan.

Nykyisin Vaarala tekee pääosin ilmiö- ja henkilöjuttuja ja kulttuuriarvioita. Jatkossa tarkoitus on tavoitella pidempiä ja parem-min ennustettavia projekteja, kuten kirjoja ja esseitä. Ajatus uudesta suunnasta vahvis-tui viitenä kuukautena Kulttuurijournalis-min mestarikurssilla, jolle Vaarala osallistui konseptiin kuuluneen apurahan turvin vuo-si sitten syksyllä.

Ajatukseen uudenaikaisista töistä sisältyy pyrkimys jatkuvaan ammatilliseen kehittymi-seen, joka on yksi freelancerin turvakivistä.

Aikataulullisen valinnanvaran lisäksi freelanceriudessa on Vaaralalle isosti kyse

vapaudesta – ja vastuusta – vaikuttaa aihe-i-siinsa.

"Olen parempi journalisti, kun kukaan ei anna kaikkia aiheita ylhäältä, vaan pitää itse ideoita. Tämä on minulle paras tapa olla hy-vä journalistin työssä."

Toisaalta hyötyä olisi myös vakaista tulois-ta ja "hallinnollisesta helppoudesta", jotka työsuhteinen työ toisi mukanaan. Kun joku kaveri saa hyvän työpaikan, Vaarala miettii, tunteeeko hän kateutta. Jos jonain päivänä tuntisi, kateuden aiheisiin kuuluisivat var-masti myös "pysyvä meriitti" ja arvostus, jotka työsuhteinen asema tuo tullessaan.

"Freelancerilla etualalla ovat yksittäiset jutut, joiden jatkumo pitää osata nähdä. Kun ei ole titteliä käyntikortissa, arvostuksen tunteen pitää löytyä enemmän itsestä."

MAANANTAI 2. LOKAKUUTA: "Haastatte-lin aamulla 15-vuotiaita poptähtiä, iltapäivällä sovin haastattelun 90-vuotiaan

Ei ole järkevää luopua työsuhteisen elämän eduista ja tehdä sitten mitä sattuu tai jotain, mikä ei kauheasti kiinnosta.

runoilijan kanssa. Jutut eroavat toisistaan myös tyyliltään. Freelanceriudessa on hienoa, ettei tarvitse täyttää vain yhden lehden yhtä lehden osastoja, vaan pystyy tekemään hyvin erityyppisiä juttuja eri asiakkaille.”

Vaaralan mukavan freelancearjen kulmakiviä ovat pitkäaikaiset asiakkaat, kuten STT, Aamulehti ja Demi, joista kaksi ensiksi mainittua ovat hänen entisiä työnantajiaan. Päiväkirjajakson aikana Vaarala oli töissä myös pohjoismaisessa freelanceseminaarissa.

Kun asiakkaiden juttutyypit, konseptit ja toiveet ovat tuttuja, aikaa ei tuhlaannu hapuiluun. Töiden määrän säätäminen onnistuu, koska kynnys tarjota ideoita tutuille toimeksiantajille on matalampi kuin uusille, joille pitää aina valmistautua myymään myös itsensä.

Tutkimuksen mukaan freelancerien kokonaislaskutus oli sitä suurempi, mitä enemmän heillä oli toimeksiantajia. Vaarala on intensiivisen kulttuurikurssin jälkeen vetänyt henkeä ja tehnyt paljon vakioasiakkaiden tilaustöitä, mutta loppu- ja alkuvuodesta suunnitelmissa on lähestyä uusia asiakkaita.

Yksi Vaaralan vahvuusalueista freelance-rina on ideointi. Yleensä hän on myös ripeä kirjoittaja ja yrittää tietoisesti päästä niistäkin kerroista, jolloin juuttuu viimeistelemään tekstiään liian pitkään. Työpalettiin kuuluu sekä tuottoisia kivoja töitä, kuten yhden haastattelun henkilöjuttuja ja vähemmän tuottavia mutta supermielekkäitä töitä, kuten kirja-arvioita.

Työhuone maksaa, mutta Vaarala on huomannut, ettei jatkuva yksin kotona olominen tee hänelle hyvää. Hän ei halua tuntea irtautuvansa ympäröivästä maailmasta eikä työnteon rytmin ja rutiinin sulavan muuhun puuhasteluun kotona. Neljän toimittajan yhteisellä työhuoneella saa vertaistukea työnteon ongelmakohtiin, ja vapaa-ajan

erottaminen työajasta on työtilan avulla helppompaa.

”Välillä kirjoitan kahvilassa tai kotona, tai jatkan töitä kotona illalla. Todella tärkeää kuitenkin on, että se on valinta.”

TORSTAI 31. ELOKUUTA: *”Olen työskennellyt kesällä enimmäkseen kotona ja matkoilla, mutta nyt palasin pitkästä aikaa toimistolle. Välillä rutiinittomuus on mukavaa, mutta loppukesästä aloin jo kaivata turvallista päivärutinaa.”*

Hyvänä työpäivänä Vaarala on työhuoneella kymmeneen mennessä. Koska haastattelut vastaavat puhelimeen ja sähköpostiin, hän saa kerättyä materiaalia seuraavan päivän juttuun ja pääsee lähtemään viimeistään viiden maissa luottavaisena siihen, että huomenna on hyvä kirjoituspäivä.

Huonona päivänä haastateltava haluaa juttuun isoja muutoksia, mutta asiakas haluaa pitää sen alkuperäisenä – ja valmista pitäisi olla heti. Paljon aikaa voi kulua myös yhteystietojen metsästykseseen, eikä haastattelua saa välttämättä sittenkään.

Kaikki tämä on ”näkömätöntä työtä”, jota ei yleensä lasketa jutun hintaan. Näkömätön työ sotkee seuraavia töitä, jolloin freelancerin vapaus muuttuu riippuvuudeksi toisten aikatauluista. Periaatteessa Vaaralaa ei haittaa se, jos töitä pitää tehdä illalla. Työsuhteisiakin töitä tehneenä hän kuitenkin tietää, että silloin niistä maksetaan lisä.

VAARALALLE FREELANCE-ELÄMÄN huonot puolet ovat enimmäkseen arkisia ärsyttävyyksiä, hyvät puolet tärkeisiin arvoihin liittyviä.

Silti hän Journalistiliiton freelanceyhdistyksen varapuheenjohtajana tietää, että freelancearkea on monenlaista, myös paljon karumpaa kuin hänen omansa. Monen freelancerin palkkiot ovat laskeneet toimeksiantajan yksipuolisella ilmoituksella. Palkkioita joudutaan karhuamaan. Työläiden juttujen

hinnoista ei uskalleta neuvotella asiakkaan menettämisen pelossa.

Tutkimuksessa joka kolmas freelancer kertoi mahdollisuuksiensa neuvotella sopimusehdoista olevan heikot tai olemattomat.

Vaaralan mielestä freelancereiden pitäisi rohkeammin ”ottaa paikkansa”. Häntä itseään rohkaisevat palkkioista kysymiseen pitkä kokemus ja ajatusmalli itsestään yrittäjänä, joka toki on asiakkaille vastuussa töiden hoitumisesta mutta jolla on myös valta neuvotella niiden hinnasta.

”Pitää olla kartalla siitä, mikä oma päivä-taksa on. Joidenkin tosi mielekkäiden ja merkityksellisten juttujen kohdalla siitä voi joustaa, mutta ei kovin paljon. Tämä on kuitenkin työtä, ei hyväntekeväisyyttä.”

SILTI SATA PROSENTTIA onnistuneita valintoja on Vaaralallekin vain unelma. Myös hän tulee toisinaan ottaneeksi töitä, jotka eivät ole mielekkäitä tai suostuneeksi liian halvalla työlääseen juttuun. Jos liian halpa juttu on ensimmäinen yhteinen asiakkaan kanssa, tämän taksakäsitystä voi olla enää vaikea muuttaa.

Vain rahan takia huonon ansiojakson tilkkeeksi otetut jutut ovat monesti olleet huono valinta paitsi motivaation kannalta myös siksi, että vieras aihe vaatii tavallista enemmän taustatöitä. Kokonaan Vaaralan ei-osastolle ovat päättyneet sellaiset asiakaslehtien jutut, joissa journalistisia periaatteita pitäisi venyttää, vaikka niistä maksettaisiin paremmin kuin journalismista.

Vaarala tietää kuulostavan etuoikeutetulta valittaa, että voi, mulle tarjottiin töitä, jotka eivät kiinnosta.

”Freelancerina kuitenkin tuntuu, että vapautta pitää käyttää oikein. Ei ole järkevää luopua työsuhteisen elämän eduista ja tehdä sitten mitä sattuu tai jotain, mikä ei kauheasti kiinnosta.” ●

NOORA VAARALA

● 29-vuotias freelancetoimittaja.

● Osuuskunta Liliithin jäsen.

● Kirjoittaa henkilökuvia, kulttuuri-, tiede- ja yhteiskunta-aiheisia juttuja sekä kirjakritiikkejä. Vakituksia asiakkaita STT, Alma Median maakuntalehdet, Demi ja Kirjastolehti.

● Tekeillä suomalaista televisioviihdettä kriittisesti käsittelevä esseekokoelma, jonka toimittaa Anton Vanha-Majamaan kanssa.

● On viime vuosina työskennellyt päätoimittajana kulttuurijournalistisessa paikallismediassa Kaupunnissa, jonka perusti Ouluun kahden muun journalistin kanssa sekä projektipäällikkönä journalismin joukkorahoituspalvelu Rapportin uudelleenlanseeraus- ja koulutus- ja konsultointipalveluna.

● On aiemmin työskennellyt uutistoimittajana STT-Lehtikuvan Oulun aluetoimituksessa sekä Aamulehdessä ja Lapin Kansassa kulttuuritoimittajana.

● Humanististen tieteiden kandidaatti Oulun yliopistosta pääaineena suomen kieli.

● Osallistui Suomen Kulttuurirahaston Kulttuurijournalismin mestarikurssille syksyllä 2016. Toimi kurssin Jotkut taas väittävät -nimisen antologian päätoimittajana. Julkaissut Nietos-nimisen satukirjan.

Sananvapaus on sietämistä

Sananvapaudessa ehkä vaikein asia on sietäminen. Sen sietäminen, että joku leikkii hyvän maun rajoilla ja kyseenalaistaa pyhiksi koettuja arvoja. Ja sen sietäminen, että joku on lähtökohdiltan erilainen, kirjoittaa toimittaja Antti Blåfield.

ANTTI BLÅFIELD, TEKSTI • MIIKA IMMONEN, KUVITUS • KAI WIDELL, GRAFIIKKA

Itseenäisen Suomen sananvapauden tarinan voi aloittaa vaikkapa toukokuisesta tiistaipäivästä 1918.

Varhain aamulla valkoisen armeijan hinaaja Toshkova lähti Helsingissä Kauppatorin rannasta kohti Santahaminaa mukanaan 12 teloitettavaksi määrättyä punavankia.

Kesken merimatkan yksi vangeista, toimittaja ja kirjailija **Algot Untola**, ammuttiin. On yhä epäselvää, tuupattiinko hänet yli laidan vai hyppäsikö hän itse hyytävän kylmään veteen. Mereen hänet kuitenkin ammuttiin ja muut teloitettaviksi määrätty komennettiin kiskomaan Untolan ruumis takaisin hinaajaan.

Santahaminassa 11 muuta vankia teloitettiin. Untolan ruumis heitettiin yhteishautaan, jonka päälle myöhemmin perustettiin sikolatti.

Algot Untola oli tunnettu toimittaja ja kirjailija. Hän oli **Irmari Rantamalan** nimellä syksystä 1917 alkaen ollut *Työmies*-lehden merkittävin ja taitavin agitaattori, jonka kirjoituksia kollega **Juhani Aho** seurasi vihan ja vastentahtoisen ihailun tuntein.

Kun *Työmiehen* toimitus saksalaisten lähestyessä Helsinkiä tyhjäksi, Runeberginkatu 6:n porttikongissa olevassa 12 neliön asunnossa erakon elämää viettänyt Untola ilmestyi toimitukseen ja toimitti yksin lehden viimeiset numerot.

UNTOLA SOPII sananvapautta käsittelevän kirjoituksen lähtökohdaksi siksi, että hänet tapettiin kirjoitustensa vuoksi. Mutta Untola on sopiva lähtökohta myös siksi, että poikkeuksellisen lahjakas toimittaja koetteli kirjoituksissaan sanan-

vapauden rajoja: mitä voi sanoa ja mitä tulee sietää?

Ennen kuin hänestä tuli punainen agitaattori, hän kirjoitti pakinoita vanhasuomalaisiin *Kokkola*-, *Vaasa*- ja *Satakunta*-lehtiin. Rengin töistä kansakoulunopettajaksi ja toimittajaksi ponnistanut Untola koki elämäntehtäväkseen puhua maalaisköyhälistön puolesta, jonka asiaa vanhasuomalaisten esittämä radikaali sosiaaliohjelma hänen mielestään parhaiten ajoi. Hän inhosi ruotsinkielisiä perustuslailisia ja nuorsuomalaisia, joiden hän koki viis välittävän rahvaan kohtalosta.

”Tarvitaan niitä, jotka ammatikseen etsivät totuutta, paljastavat valheita, haastavat päättäjiä ja vakiintuneita ajatuksia.

Hän innostui maalaismarkkinoiden naurusta ja kehitti sen pohjalta karnevalistisen pakinatyylin huippuunsa. ”Alaspäin, ylöspäin, takaperin, nurinpäin ja nurinkurisesti suuntautuva liike pudottaa alas, kääntää ylösalaisin ja pääläelleen, asettaa yläpuolen alapuolen paikalle ja takapuolen etupuolen paikalle sekä kirjaimellisesti että metaforisessa mielessä”, **Irma Tapaninen** kuvaa vuonna 2014 tarkastetussa Untolan maailmankuvaa käsittelevässä väitöskirjassaan.

Näin Untola, nimimerkki **Liisan Antti**, kuvasi kesäkuussa 1906 *Kok-*

kola-lehden pakinassaan kuvitteellista kohtaamistaan nuorsuomalaisten oikeistosiiven johtohahmon *Helsingin Sanomien* päätoimittajan **Heikki Renvallin** eli **Ainon Heikin** kanssa: ”Antti pakana! Joko vaihdat puolueita ennen kuin minulta loppuu puolue?” Ja samassa (hän) laski korkealla ilmassa 13 häränpyllyä, putosi sieltä kahareisin erään ruotsalaisen Huvudsvinin selkään, tempaisi sitä hännästä ja hihkasi: ”Hei! näin sitä mennään, hih!”

Mauttomuuden rajoilla leikkivän, kymmenien nimimerkkien taakse kätkeytyvän toimittajan ja kirjailijan tyyli oli lopulta liikaa, ja 1916 vanhasuomalaiset lehdet sulkiivat häneltä palstansa. Silloin Untola kääntyi *Työmiehen* puoleen.

Häneen oli suhtauduttu vihamielisesti jo pitkään, ja *Työmiehen* kirjoitetut alakerrat lopullisesti sinetöivät hänen kohtalonsa.

KAKSIKYMMENTÄYKSI vuotta myöhemmin, toukokuussa 1939, Untolan ruumis kaivettiin esiin ja siirrettiin Hietaniemen hautausmaalle. Kai se oli kumarrus sananvapauden marttyyrielle.

Muuten itsenäisyyden kolme ensimmäistä vuosikymmentä olivat sananvapauden kannalta vaikeaa aikaa.

1919 säädettiin painovapauslaki, jossa sananvapaus ei ollut ydinasia vaan se, että viranomaisilla tuli olla tieto, ketä lehdessä tai kirjassa tehdystä kunnianloukkauksesta, siveettömyydestä tai maanpetokseen yllytyksestä voitiin syyttää.

Vuoden 1918 lopulla sosiaalidemokraattinen lehdistö pystyi taas aloittamaan toimintansa ja vakiinnutti asemansa.

Moskovassa perustetun kommunistisen puolueen peitejärjestöihin ja niiden julkaisuihin sen sijaan suhtauduttiin jyrkästi, ja asenteet heijastuivat koko vasemmistoon. Vuosina 1919–1939 oikeusministeriö nosti yli 250 painokannetta työväenlehtiä vastaan.

Jyrkin oikeisto sen sijaan sai toimia vapaasti. Vasemmistolaisia poliitikkoja ja toimittajia kiusattiin, muilutettiin ja pahoinpideltiin. Ainakin kolme poliittista murhaa tehtiin.

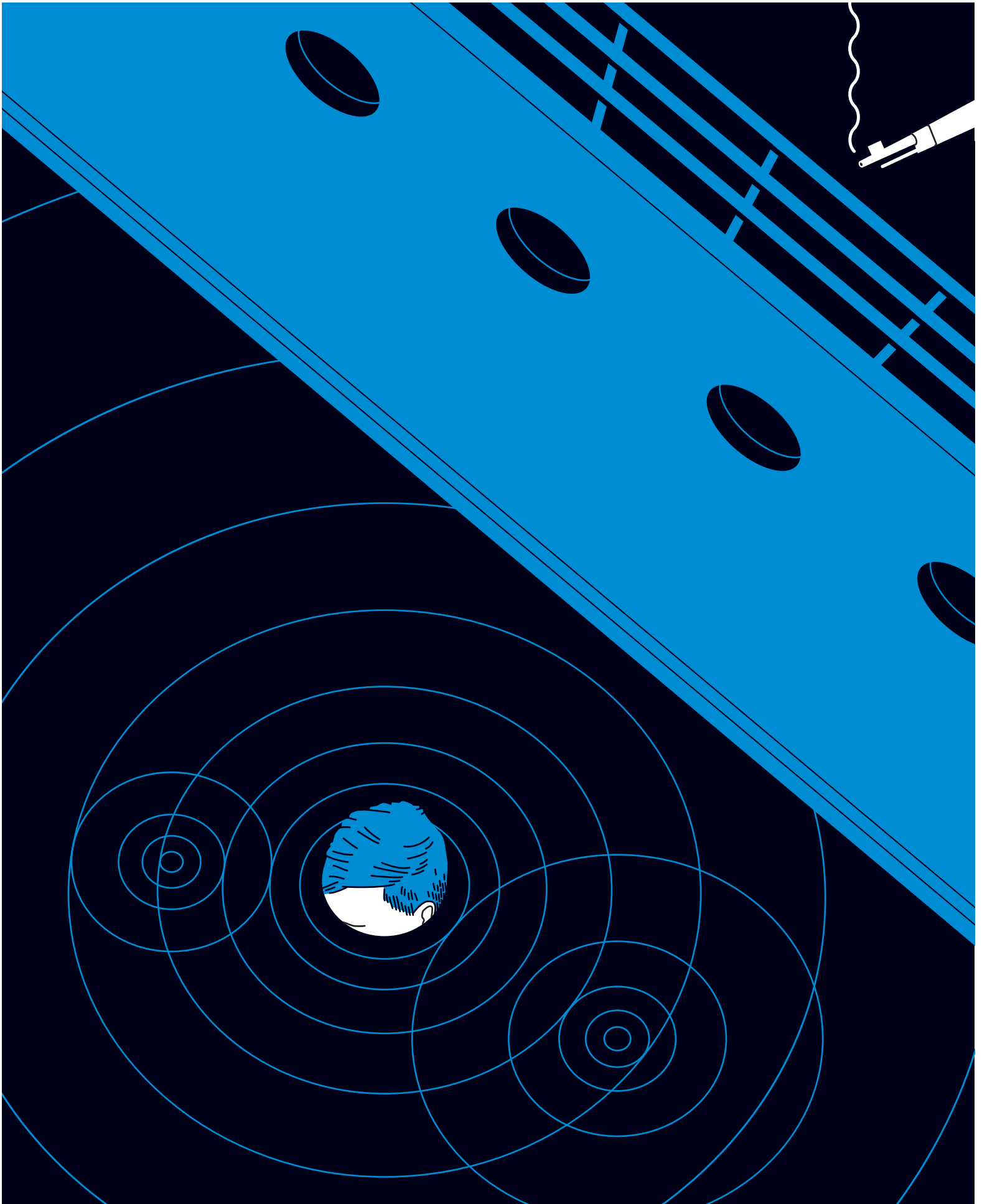
Vahvistuva äärioikeisto oli valtiovallan suojeluksessa. Valtioneuvosto määräsi heinäkuussa 1930 vielä tuolloin yksityisen Yleisradion radioimaan Talonpoikaismarssin tapahtumat Helsingin Pallokentällä ja Senaatintorilla. Painovapaussäädöksiä kiristettiin. Toisin kuin lehdistössä, Yleisradiossa oli myös ennakkosensuuri.

Kansakunta reagoi vasta, kun presidentti **K.J. Ståhlbergia** oltiin kyydittämässä itärajan yli.

Mäntsälän kapinan jälkeen äärioikeistonkin toimintaa yritettiin rajoittaa. Liikkeen lehti *Ajan Sana* lakkautettiin, säädettiin ”puserolaki”. Sisäministeri yritti kieltää Isänmaallisen kansanliikkeen.

Muutenkin moni asia koettiin säädettömäksi. ”Neekerijazzia”, slaavilaista sentimentaalisuutta, Peter Pania, dekkareita, Sotamies Svejkii ja erotiikkaa karsastettiin. Turussa osoitettiin mieltä yhdysvaltalais-ranskalaista varietetanssijaa ”murjaanirouva” **Josephine Bakeria** vastaan.

Vuonna 1932 Englannissa ilmestyi **Aldous Huxleyn** *Brave new world*. Sitä ei suomennettu, kuten ei myöskään **James Joycen**, **Virgini Woolfin**, **Ernest Hemingwayn**,

William Faulknerin, Marcel Proustin tai Franz Kafkan teoksia. ”Pois ulkomainen kirjallinen rihkama Suomen julkisesta elämästä”, Kirjailijaliiton puheenjohtaja **Eino Railo** – Algot Untolan kustantaja – vaati.

”Tietysti taiteilijalla on vapautensa, mutta se huomattakoon, vain suurella taiteilijalla”, **Olavi Paavolainen** kirjoitti arviossa, jossa luonnehti **Pentti Haanpään** *Kenttää ja kasarmia* ”kömpelöksi erehdykseksi”. **Mika Waltari** kirjoitti Haanpään *Noitaympyrälle* vastateoksen *Siellä missä miehiä tehdään*.

Joulukuussa 1939 tuli voimaan sensuuri, joka jatkui lokakuuhun 1947, jolloin valvontakomissio oli poistunut maasta.

ENSIMMÄINEN sanan vapautumisen vuosikymmen oli 1950-luku. Havaittiin, että meidän olemme yhä elossa.

Yleisradio alkoi henkisesti avautua. Lehdistö monipuolistui.

Rillumarein aika alkoi *Rovaniemen markkinoilla* -elokuvasta. Rillumarein-kulttuuri haki innoituksen Untolan tavoin kansan naurusta. Eliitille irvailtiin ja laiskuutta ylistettiin.

Väinö Linnan *Tuntematon sotilas* nosti eliitin juhlapuheiden rinnalle rintamamiesten kokemukset. Neuvostoliiton todellisuudesta ja **Stalinin** terrorista julkaistiin suorasanaisia kirjoja.

Ilmari Turjan johtama *Suomen Kuvalehti* paljasti ruotsinkielisen pääoman saloja ja kansandemokraattien pää-äänenkannattajan *Vapaan Sanan* päätoimittaja **Raoul Palmgren** yritti kasvattaa lehensä henkistä liikkumatilaa. Molemmat päätoimittajat saivat potkut, Palmgren myös kommunistisesta puolueesta, mutta heidän tekonsa laajensivat sananvapautta ja edistivät avautumista.

Vapautumisen vuosikymmen päättyi Yöpakkasiin.

Suomeen oli elokuussa 1958 muodostettu vastoin Neuvostoliit-

ton tahtoa enemmistöhallitus, jossa olivat edustettuna sekä sosiaalidemokraattien oikeistosiipi että kokoomus. Neuvostoliitto katkaisi viralliset yhteydet Suomeen, ja jo joulukuussa hallitus erosi.

Yöpakkaskriisin lauettua **Urho Kekkosen** ja **Nikita Hruštšov** tapasivat Leningradissa. Tapaamisen jälkeen Kekkosen lausui pahaenteiset sanat: ”Ilman sanomalehdistömme osoittamaa pidätyvyyttä ja vastuuntuntoa ei koskaan saada maittemme välisiä suhteita sille luottamukselliselle kannalle, jolla meidän oman etumme mukaisesti tulee olla.”

Kekkosen Yöpakkasia käsittelevä radiopuhe joulukuussa 1958 legitimoiti ja pohjusti suomettumisen, historioitsija **Mikko Majander** on arvioinut. Valvontakomissio palasi, nyt sisällemme.

”Ja tarvitaan niitä, jotka uskaltavat pilkata tosissaan. Narrit kantoivat valoa läpi pimeimmän keskiajankin.

NEUVOSTOLIITOSTA vaiettiin mutta edellisten sukupolvien ja läntisen maailman arvot haastettiin. Siveyskäsitykset, isänmaa, yhteiskunnalliset epäkohdat, Yhdysvallat ja apartheid asetettiin tulilinjalle. Sankareita etsittiin Afrikasta, Aasiasta ja Latinalaisesta Amerikasta.

1960-luku: **Hannu Salaman** *Juhannustanssit*, Reporadio, *Lapualaisooppera*, sukupuolten tasa-arvoa ajava Yhdistys 9, Kolmannen maailman ongelmia esiin nostanut Tricont, antimilitaristinen Sadankomitea, *Ydin-lehti*, yhteiskunnan marginaaliin työnnettyjä puolustava Marraskuun liike, Huutomerkki-pamfletti, Jyväskylän kesä -kulttuuripäivät, *Teinilehti*,

Vanhan ylioppilastalon valtaus. Poliisi keskeytti **M.A. Nummisen** laulun *Laki epäsiivekellisten julkaisujen levittämistä* esittämisen.

Yhteiskunnan konservatiiviset instituutiot kuten kirkko, yliopisto ja armeija olivat raivoissaan, mutta Kekkosen otti nuoren radikaalimin syleilyynsä. Valtiaan huomio imarteli, eikä kritiikki suuntautunut Suomen ulkopoliittikkaan, Neuvostoliittoon tai sen valtapäiriin.

Ainoa poikkeus oli Tšekkoslovakian miehitys elokuussa 1968. Silloin silmät ja suut aukenivat, mutta vain hetkeksi.

Finlandia-talon avajaisiin 1971 suunniteltu tšekkiemigrantti **Jan Novakin** sävellys peruttiin, koska se oli omistettu polttoitsemurhan tehneen **Jan Palachin** muistolle.

Opetushallitus poisti lukioista **Taisto Sinisalon** vaatimuksesta *Maantietoa lukiolaisille* -kirjan, koska se ei ollut sisällöltään Suomen puolueettomuuspolitiikan mukainen. Lisäksi kirjassa oli kartta Neuvostoliiton alueella asuvista suomensukuisista kansoista.

Kun Ruotsin televisio näytti **Aleksandr Solženitsynin** kirjaan pohjautuvan elokuvan *Päivä Ivan Denisovitšin elämässä*, Ahvenanmaan relelähetyksen suljettiin.

Tammi ei uskaltanut julkaista Solženitsynin *Vankileirien saaristoa*.

Yleisradio ja lehdistö mukautuivat itsesensuuriin, Yleisradio lehdistöä enemmän.

Joskus kuulee tuon ajan toimittajan sanovan, ja itsekin mielelläni sanoisin, että en yksinkertaisesti tiennyt mitään Neuvostoliitosta, sosialistimaista ja niiden todellisesta tilasta. Ehkä rehellisempää olisi sanoa: en välittänyt tietää.

Historioitsija **Seppo Hentilä** julkaisi 1992 kirjan *DDR – valtio ilman kansaa*. Siinä hän kysyy itseltään, miksi hän ei jo 1970-luvulla kirjoittanut totuudenmukaisesti DDR:stä.

”Ajan henki oli yksinkertaisesti sellainen, että en olisi osannut vaikka olisin halunnutkin. Mutta

jos olisin halunnut, osannut ja uskaltanut, minua ei olisi otettu vakavasti. Minut olisi leimattu luokkapetturiksi, antikommunistiksi ja äärioikeistolaiseksi, ja mitä kaikkea olisin 1970-luvun Suomesa varmaan ollutkin.”

Näin kävi esimerkiksi *Aamulehden* toimittajalle **Matti Arjanteelle**, jonka perustama Kustannuspiste julkaisi suomeksi Solženitsynin *Vankileirien saariston*.

Kyykkyhyppelyn aika on ohi, linjasi *Uuden Suomen* päätoimittaja **Pentti Poukka**. Hänet pantiin syrjään.

Vuosikymmenen häiritsevin puheenvuoro oli hankolaisen kuvataiteilijan ja kirjailijan **Carl-Gustav Liliuksen** kirjoitus *Index on Censorship* -lehdessä:

”Suomessa ei ole mitään sensuuria, mutta kuitenkin toimii jonkinlainen itsesensuuri, jolla ei ole selvää sääntöjä.” *Kanava* julkaisi kirjoituksen suomeksi.

1960-luvun radikalismista lohkeasi ja kasvoi taistolaisuuden nimen saanut ääriiliike, joka ei ainoastaan vaiennut Neuvostoliitosta vaan otti sen valheet johtotähdikseen. Julkaistiin mustia listoja.

Vuosikymmen päättyi siihen, että kansakunta lähes yksimielisesti talutti dementoituvan Kekkosen viidennelle presidenttikaudelleen.

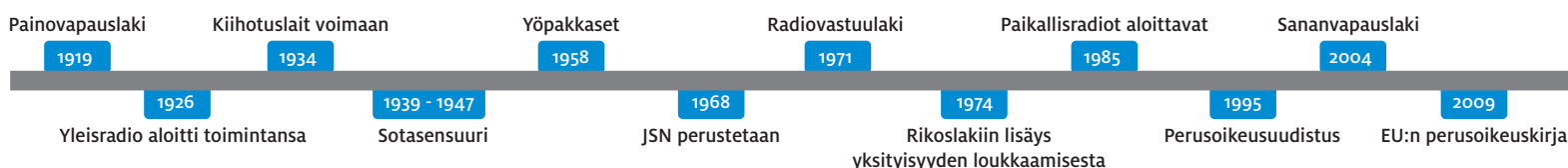
JA SITTEEN, kuin yhtäkkiä, 1980-luvun taitteessa sivu kääntyi. Monopolit murtuivat ja yhteiskunnallisen keskustelun agenda muuttui.

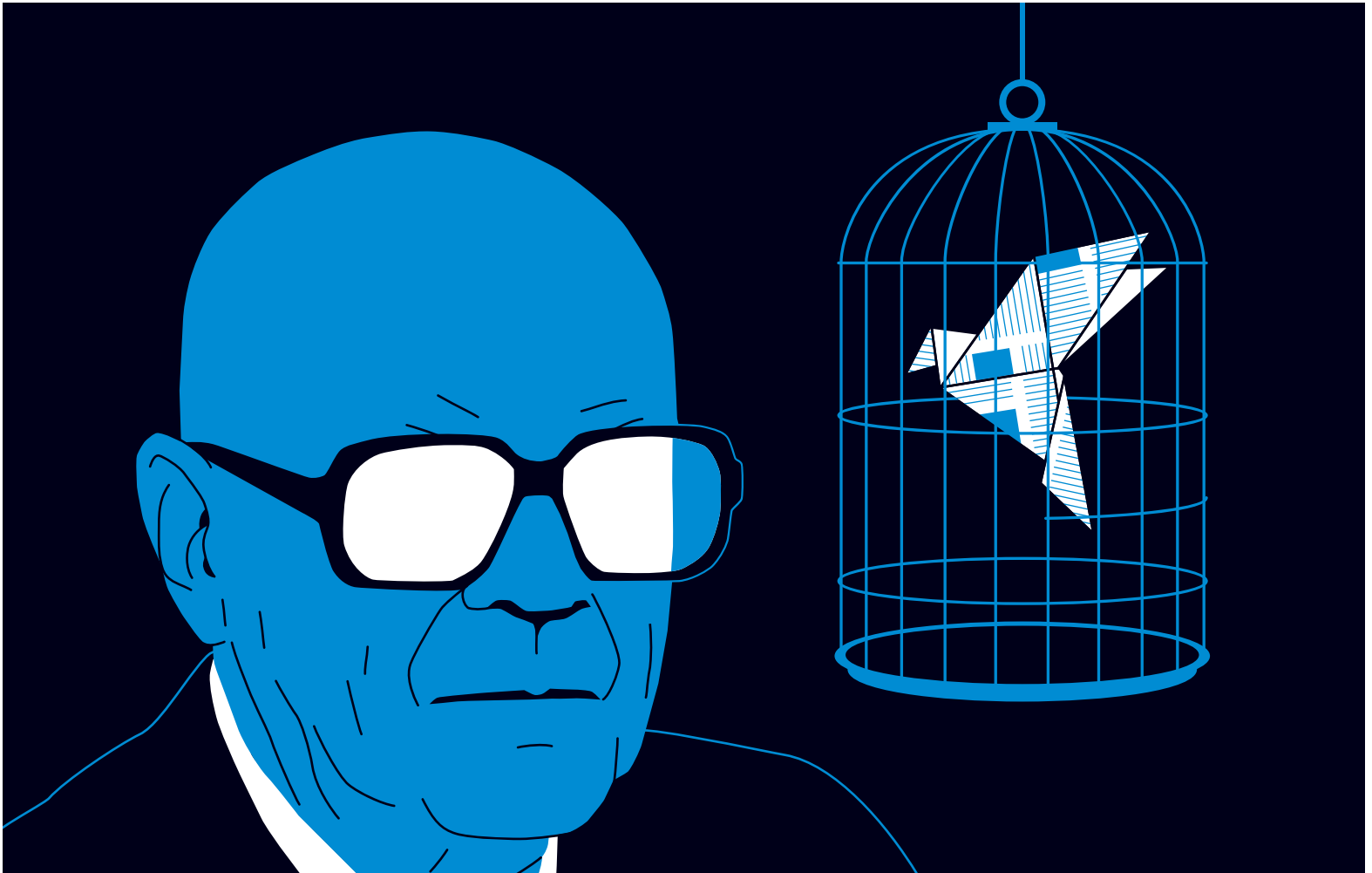
Aloitettiin mielipidelehtituki. MTV sai luvan aloittaa oman uutistoiminnan. Yleisradion Rinnakaisohjelmassa aloitti Rockradio ja viisi vuotta myöhemmin murtui radiomonopoli. Toimittajien määrä kasvoi.

Tamminiemen pesänjakajat muutti poliittisen journalismin käytökoodit.

Kun journalismi vapautui, avoin jännite poliittisen johdon ja toimittajien välille palasi. **Kalevi Sorsa** varoitti infokratiasta, **Mauno Koivisto** puhui sopuleista ja riiteli

Itsenäisen Suomen sananvapauden askelmerkkejä

Yleisradion kanssa.

Jaan Krossin *Kuninkaan hullu* ilmestyi suomeksi. Viro oli taas olemassa. Ympäristön tila nousi keskeiseksi yhteiskunnalliseksi ja poliittiseksi kysymykseksi.

Lääkintöhallitus poisti homoseksuaalisuuden tautiluokituksesta.

1990 Suomi liittyi, viimeisenä Länsi-Euroopan maana, Euroopan ihmisoikeussopimukseen.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin alkoi murtaa suomalaisten oikeusistuimien tulkintoja painovapaudesta. Suomi sai tuomioistuimelta 18 sananvapauteen liittyvää langettavaa tuomiota. Vasta nyt sananvapaus nousi keskeiseksi perusoikeudeksi. Lähdesuoja ulotettiin kirjankustantajiin.

Euroopan unionin perusoikeuskirja toi perusoikeudet myös EU-lainsäädännön tulkintaan.

Uudessa lainsäädännössä painotettiin julkisen hallinnon avoimuutta.

Uuden vuosituhannen alkaessa oltiin ehkä lähempänä sananvapauden ihannetilaa kuin koskaan.

JO ALGOT UNTOLAA syytettiin vihapuheesta.

"Eihän jatkuvaa monomaanista valehtelemista ja vihaan yllyttämistä toki voitane minään jalona aatteena pitää", **Eino Leino** kirjoitti pitkäaikaisesta kiistakumppanistaan tämän teloituksen jälkeen.

Leino varmaankin ajatteli *Työmiehen* alakertoja, mutta arvioon vaikuttivat myös Untolan pakinat, joissa hän oli estoitta pilkanut Leinoa.

Sananvapaudessa ehkä vaikein asia on sietäminen. Sen sietäminen, että joku leikkii hyvän maun rajoilla ja kyseenalaistaa pyhäiksi koettuja arvoja. Ja sen sietäminen, että joku on lähtökohdiltan erilainen.

Nämä kaksi sietämisen ulottuvuutta määrittävät vapauden ja sen rajat. Voin esimerkiksi pilkata *Koraania* mutta en halventaa ihmisiä siksi, että he ovat muslimeita.

Nyt digitaalinen verkko, jonka sisällä voimistuu niin kutsuttu sosiaalinen media, tuntuu sekoittavan taas kaiken.

Verkko on valtatie tiedon ja vaikuttamisen tasa-arvoon, mutta se on myös uudenvuoden uhka sananvapaudelle. Vastuun käsite on hämärtynyt.

Verkon rajattomuus, samanlaisuus, voima ja kiihko sekä nimettömyyden ja naamioitumisen tuomat erilaiset mahdollisuudet ovat heittäneet meidät mielenmaisemaan, joka pelottavasti muistuttaa mielikuviamme pimeästä keskiajasta, jolloin uskottiin aina viimeisimpään huhuun.

Verkko kiihottaa ja antaa vähemmän aikaa harkintaan.

Verkko nostaa esiin ja epäilyttäväksi kaiken poikkeavan.

Sananvapauteen liittyy yksilön suoja, mutta verkossa meidät voidaan riisua suojattomiksi. Nyt yksilön suoja yritetään poistaa kilpenä terrorismin torjunta. Meidät pelotellaan hyväksymään massavalvonta.

AMMATTITAITOISET ja ammattikuntansa eettisiä sääntöjä noudattavat toimittajat ovat sananvapauden

puolustajia. Siksi ammattimaisen journalismin rakenteita tulee suojella ja tiedonvälityksen kansallista infrastruktuuria puolustaa.

Tarvitaan niitä, jotka ammatikseen etsivät totuutta, paljastavat valheita, haastavat päättäjiä ja vakiintuneita ajatuksia.

Ja tarvitaan niitä, jotka uskaltavat pilkata tosissaan. Narrit kantovat valoa läpi pimeimmän keskiajankin.

Algot Untolan hengenheimolainen tässä ajassa on esimerkiksi pilapiirtäjä ja sarjakuvakirjailija **Ville Ranta**. Hän on kieltäytynyt asettumasta etukäteen määriteltyihin rooleihin vaan ivaa kaikkea paitsi ihmisarvoa:

"Jollain lailla kevyt ironia tuntuu tällä hetkellä usein haitalliselta. Tärkeämpää on piirtää voimalla rasismia, ääriajattelua, väkivaltaa ja pelkuruutta vastaan." ●

LÄHTEET:
SANANVAPAUTEEN.FI -SIVUSTO JA
IRMA TAPANISEN VÄITÖSKIRJA
"KARNEVALISTINEN HENKI."

Video videon takia

Journalistin toimittaja teki elämänsä ensimmäisen journalistisen mobiilivideon ja selvitti, miksi ihmeessä niitä tehdään.

NINA ERHO, TEKSTI • JUSSI JÄÄSKELÄINEN, KUVITUS

Journalisti ei ole sen tyyppin media, jolta odotetaan liveraportointia uutispaikoilta. Koska videoiden tekeminen on kuitenkin osa nykyistä ja tulevaisuuden mediaa, halusin kehittyä ammatillisesti, ottaa kännykän kauniiseen käteen ja kokeilla.

Toimituksellamme ei ollut omaa mobiilivideosettiä. Lainaksi löytyi Sony Experia -puhelin ja jalusta, joilla liiton tiedottaja on tehnyt lähetyksiä tapahtumista.

Kuvattavaksi pyysin *Ilta-Sanomien* toimituspäällikköä **Panu Karhusta**, jota olin muutoinkin haastattelemassa mobiilivideoista. Lisäksi kyselin videokäyttännöistä *Kainuun Sanomista*, *Keskisuomalaisesta* sekä MTV:sta ja Ylestä.

ILTA-SANOMAT, *Kainuun Sanomat*, MTV ja Yle kouluttavat toimittajia tekemään mobiilivideoita. Itse päätin nyt aluksi yrittää pärjätä asiaa tuntevien haastateltavien vinkeillä. Lisäksi katsoin verkkotallenteen Journalisti-liiton järjestämästä mobiilivideokoulutuksesta.

Toimivaan mobiilivideosettiin kuuluvat puhelin, jalusta, mikrofoni ja valo, miksei myös varavirtalähde. Lohdullista oli kuulla,

että ”verkkokauppatasonkin” pienikokoisilla varusteilla voi saada aikaan ihan kelpo jälkeä.

Koulutustallenteessa suositeltiin kännykään kiinnitettävää, suunnattavaa Rode VideoMic Me -mikrofonia. Kun testasin sitä videoimalla liiton tiedottajaa **Jaakko Kilpeläistä**, äänen laatu oli ihan hyvää.

Tarkistustestissä *Journalistin* ulkoasutoimittajan **Kai Widellin** kanssa kuitenkin ilmeni, etteivät kuva ja ääni tallennu keskenään synkkaan.

Ensimmäistä klippiä katsoessani en ollut huomannut sitä, koska en osannut säätää jalustaa niin, että videolla olisi näkynyt kuvattavasta myös pää.

VAIHTOEHDOKSI KOKEILIMME Kain omistamaa nappimikkiä, mutta tulos oli yhtä laiha. Haastattelupäivän aamuna Verkkokaupassa selvisi, että Rode toimii parhaiten Applen laitteiden kanssa. Kun ainoa vaihtoehto näytti olevan samanlainen nappimikki, joka ei vaikuttanut toimivan, aloin hikoilla.

Lopulta audio-osastolta löytyi kaulukseen kiinnitettävä Vocaltone Lavalier Mic, joka ehdittiin juuri testata ennen haastattelua. Jes, toimii!

NÄIN ONNISTUU MOBIILIVIDEO

- Mieti, miksi asiasta tarvitaan video. Onko se paras tapa kertoa tarina? Antaako se elämyksen? Katsoisitko itse videon aiheesta (loppuun)?
- Tarkista, että puhelimessa on virtaa, varavirtalähde ja riittävästi vapaata muistia. Laita kännykkä kuvatessasi lentotilaan.
- Käytä etenkin haastattellessasi jalustaa, mikrofonia ja valoa. Usein pienet, edulliset riittävät. Testaa niiden toimivuus kännykän kanssa ennen keikkaa.
- Mieti, mikä videoitavassa tarinassa on olennaista. Ota kuvat järjestyksessä. Mieti mielenkiintoinen aloituskuva.
- Kuvaa mahdollisimman hiljaisessa paikassa, ei vasten valoa. Vältä isoja valaistuseroja kuvan eri osissa. Opettele tarkentamaan ja lukitsemaan tarkennus.

● Pidä kamera paikallaan. Kameran liikettä oleellisempaa on se, mitä kuvassa liikkuu. Jos haluat zoomata, älä tee sitä kameralla vaan liikkumalla itse, "jaloilla". Älä panoroi ulos kuvasta eli liikuta kuvaa niin, että esimerkiksi alun perin vasemmalla ollut lyhtypylväs liikkuu oikealta ulos kuvasta. Kuvaa vaakasuoraan, kotinäppäin oikealla.

● Kuvaa muutakin kuin puhuva pää. Joskus sekin riittää, jos päällä on koskettavaa sanottavaa. Kysy muita kysymyksiä kuin mihin voi vastata kylä tai ei.

● Kuvaa leikkausvaihetta varten paljon kuvituskuva, laajakuvaa, puolilähi- ja lähikuvaa. Kuvan vaihtelevuus on yksi videon koukuttavuuden osa. Ota riittävän pitkiä kuvia, jotta niitä voi leikata (laske kuvatessasi kymmeneen). Käytä harkiten leikkausohjelmien tyrkyttämiä tehosteita, kuten ristikuvia.

● Tee kompaktisti. Yli kahden minuutin videon sisällön pitää olla tosi kovaa kamaa.

VINKIT JUTUN HAASTATELTAVALTA

Etukäteen olin ajatellut videoita Karhuselta vain pari kommenttia siitä, miten hyvä mobiilivideo syntyy. Keikalla päässäni alkoivat kuitenkin soida neuvot siitä, että toiminta on kiinnostavampaa kuin puhuvat päät ja visuaalinen vaihtelevuus tekee videosta koukuttavan.

Kuvituskuvan piti olla simppeleä, koska haastattelin Karhusta muutoinkin kuin videolle enkä voinut vaivata häntä koko päivää.

Hetken neuvoteltuamme päätin kuvata muutaman vinkin videoiden tekemiseen sopivista applikaatioista, joita hän saattoi näyttää kännykän ruudulta. Lisäksi kuvasin Karhusta Sanomatalon aulassa kävellessä häntä sekä hänen kulkuaan Musiikkitalosta Sanomataloon jalusta maahan asetettuna.

Musiikkitalolle menimme, koska muistin haastatteluvideon onnistuvan parhaiten hiljaisessa tilassa, ja Sanomatalon kahvilassa oli meluisaa.

MUSIIKKITALOLTA LÖYTYI hiljaisiakin julkisia tiloja, mutta hiljaisimmat olivat myös pimeimpiä, kuten eteisaula. Koska lisävaloa ei tähän hätään ollut, päädyin kuvaamaan Karhusta ikkunoiden vieressä kahvilan syrjäisimmässä pöydässä.

Haastattelulausuntoina videoin lopulta kommentin suoraan kameralle puhumisesta ja siitä, miten haastateltavan saa rentoutumaan.

Ensimmäinen klippi oli kertomus erikoisesta mutta lopulta hyvin onnistuneesta mobiilivideosta. Siinä Karhuselta puuttuu päälaki.

Muissa klippeissä se on mukana, koska pyysin häntä auttamaan jalustan säätämisessä. Keikkaa edeltäneen "mikkishow'n" ansiosta ääni on kaikissa otoksissa ihan hyvää. Karhusen piti kuitenkin olla melko lähellä puhelinta, koska mikrofonin johto ei ole kovin pitkä.

KUN KATSOIMME Kain kanssa klippejäni toimituksessa, ihastelin, miten vakaata kuva oli, vaikka olin kävellyt Karhusta kohti kännykkä kädessä. Kuvajournalistin silmä taas kiinnittyi haastattelukuvan tärahtelyyn joka kerran, kun Karhunen tai minä kosketimme pöytää, jossa kännykkä jalustoineen oli.

Keikalla yritin huolellisesti katsoa, ettei haastateltava ole vastavalossa. Seuraavalla kerralla tiedän myös katsoa, että haastattelun tausta on rauhallinen eikä siinä ole suuria valaistuseroja.

Videohaastattelussa toimivat parhaiten samanlaiset kysymykset kuin hyvässä tavalisessa haastattelussa: ne, joihin on mahdollista vastata vain kyllä tai ei. Videohaastattelussa pitkän linjan lehtitoimittajan pitää kuitenkin unohtaa keskustelevalta otteensa. Kun videohaastattelussa nauraa haastateltavan hauskan kommentin päälle, nauru istuu ikuisesti nauhallalla.

KUN RYHDYIN TEKEMÄÄN mobiilivideota, Kai sanoi, että tehdään siitä mahdollisimman laadukas. Itse halusin luonnollisesti samaa, mutta se olisi tarkoittanut keikalleni ammatitaitoista kuvaajaa. Enemmän kuin laatua, halusin itse kuvata ja oppia.

Videoon käsikirjoitus minulla oli muka ole-massa ennen keikkaa, mutta todellisuudessa tulin nauhoittaneeksi jotain sellaisenaan julkaistavaksi tarkoitettujen haastatteluklippien ja harkittuun, kuvitettuun videoon tarvittavan materiaalin väliltä. Seurauksena videon logiikan rakentaminen jäi paljolti ulkoasutoimittajan koneen ruudulle.

Sorisiitää.

KAINUUN SANOMISSA tehdään videoita, koska niiden katselu on nykyajan ja nykynuorten lukemista, päätoimittaja **Markus Pirttijoki** sanoo. Videolla voidaan havainnollistaa ja

visualisoida asioita moniulotteisemmin kuin vain tekstein ja kuvin. Liikkuva kuva välittää tunteita ja tunnelmaa.

Panu Karhunen sanoo, että liikkuva kuva on mainio tapa kertoa tietynlaisia tarinoita.

"Video on hyvä keino näyttää toimintaa, mutta esimerkiksi monimutkaisia talousjuttuja voi olla hankala kääntää kiinnostavaksi videoksi. Meidän täytyy pystyä jokaisella kerralla perustelemaan itsellemme, miksi video valitaan kerrontakeinoksi."

Kommentti on kuumottava, koska taisin juuri tehdä hänestä videon videon takia. Toisaalta sen tehtyäni tiedän videoinnista asioita, joita paraskaan osaaja ei voi aloittelijalle kertoa. Jokainen keikka on omanlaisensa – ja oppiessaan alkaa automaattisesti tehdä hyvin sen, mikä kamppailaa aloittelijan. Hyvät neuvot tajuaa kunnolla vasta, kun niitä kokeilee käytännössä.

Jatkoa varten painan sydämeeni Pirttijoen sanat:

"Olipa kyse penkkipunnerruksesta tai videoiden teosta, harjoitteen toistolla on merkitystä." ●

KATSO VIDEO: JOURNALISTI.FI
JUTUN MUUT HAASTATTELUT OVAT KUVATUOTTAJA
HANNA MARJANEN KESKISUOMALAISESTA,
UUTISTOIMITTAJA RAIJA KANTOMAA MTV:STA JA
KUVANHALLINNAN ESIMIES MARTTI LYYRA YLESTÄ.

Mihin kännykkä sopii?

Markus Pirttijoki

Päätoimittaja, Kainuun Sanomat

"Meillä on ammattivideokamera, mutta myös kännykkä on kelpo laite melkein pä millaiseen videoon tahansa. Parhaimmillaan kännykkä on nopeissa tilanteissa, koska se on helppo kaivaa esiin, ja videon julkaisu on nopeaa. Somevideoita teemme ainoastaan kännykällä. Huonoiten kännykkä toimii haastatteluissa hälyisissä paikoissa, koska sen perusmikki ei ole yhtä hyvä kuin ammattikamerassa."

Panu Karhunen,

Vt. toimituspäällikkö, Ilta-Sanomat

"Käytämme kalustoa ulkotuotantoautosta 'toimittajaan ja kännykkään'. Kännykkä voi olla paras työväline silloin, kun journalistin on hyvä pitää matalaa profiilia, kuten väkivaltaisessa mielenosoituksessa tai silloin, kun materiaali pitää editoida ja lähettää toimitukseen nopeasti. Jos haastateltava on hermostunut, puhelin saattaa aiheuttaa vähemmän stressiä kuin suuri kamera."

Hanna Marjanen

Kuvatuottaja, Keskisuomalainen

"Käytämme videointiin useimmiten kuvaajien järjestelmäkameroita. Kun tärkeintä on välittää tunnelmaa paikan päältä, toimittajan kännykällä ottama simppelekin liikkuva kuva riittää."

Raija Kantomaa

Uutistoimittaja, MTV

"Mobiilijournalismin painopisteemme on 'suorien' tekemisessä ympäri maailmaa paikoista, joihin ison kaluston vieminen on mutkikasta. Toisinaan kännykällä tehdään muutakin kuin uutisia. Esimerkiksi lifestylejutuissa se on helppo viedä vaikka koskenlas-kuun mukaan."

Martti Lyyra

Kuvanhallinnan esimies, Yle

"Siinä missä kirjeenvaihtaja tarvitsi aiemmin ulkopuolisen kuvaajan ja kuva lähetettiin satelliitin kautta Suomeen, nyt hän voi olla suorassa yhteydessä studioon kännykän avulla ja tehdä 'videoselfien'. Datasiirtokustannukset ovat murto-osan, eikä kuva juutu satelliittien ruuhkaan. Suomessa uutisjuttuja on kuvattu televisioon kännykällä ennen kaikkea aluetoimituksissa, esimerkiksi Yle Lahdessa."

Jussi Leinonen: Oopperalaulaja Amanda Martikainen, 2017. Kuva on julkaistu Lapin Kansassa.

100 valokuvaajaa, 100 päivää

Elokuussa avattu verkkosivusto esittelee sata suomalaista valokuvaajaa. Journalisti esittelee seitsemän kuvaajan taidonnäytteet.

Sirpa Päivinen: Ski lift, 2015. Kuva on sarjasta Finlandia.

Mari Hokkanen: Don't know what you're talking about, 2012. Kuva on Set&Setting-sarjasta.

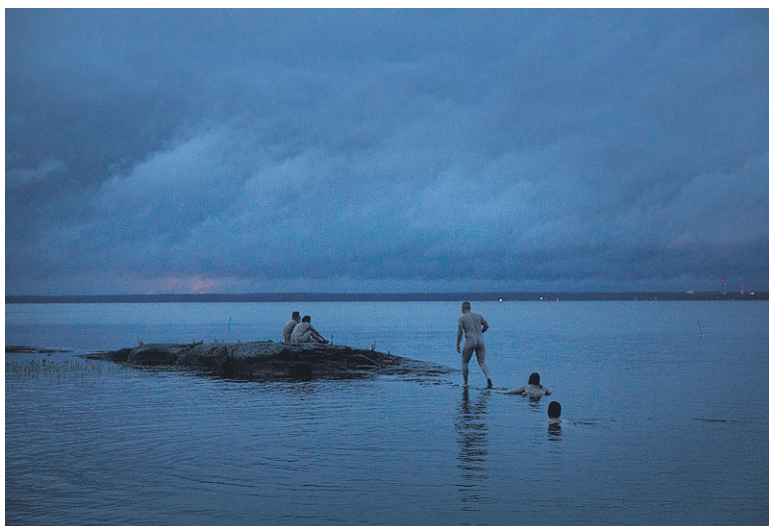

Pasi Salminen: Eero Ettala, Lipslide, 2014. Kuva on julkaistu Prime-lumilautailulehdessä.

Sami Kero: Avanto-sarja, 2017. Kuva julkaistu Helsingin Sanomissa.

○ LUE MYÖS: PROJEKTIN KURAATTORIEN
HANNA-KAISA JA MARKO HÄMÄLÄISEN
HAASTATTELU, SIVU 24.
100FINNISHPHOTOGRAPHERS.FI

Heidi Piironen: Reportaasista Pyhä järvi, 2017. Kuva julkaistu Helsingin Sanomissa.

Liisa Takala: Sauna Hermannin, 2016. Kuva on julkaistu Kaupunkisaunoja-kirjassa.

YHDESSÄ

HANNA-KAISA JA
MARKO HÄMÄLÄINEN

● Hanna-Kaisa Hämä-
läinen, 42, on freelan-
cevalokuvaaja ja kuva-
journalisti. Hän myös
opettaa Jyväskylän ja
Tampereen yliopistois-
sa, ja on Suomen free-
lance-journalistien pu-
heenjohtaja.

● Marko Hämäläinen,
45, on valokuvataitei-
lija ja dokumentaristi.
Hän työskentelee myös
valokuvauksen opetta-
jana, luennoitsijana ja
työpajojen vetäjänä.

● Sata suomalaista
valokuvaajaa -projekti
esittelee kotimaisten
valokuvaajien työtä
sadan päivän ajan. Sii-
hen liittyy Jyväskylässä
2. joulukuuta järjestet-
tävä Valokuvan juhla-
-tapahtuma sekä 5. jou-
lukuuta Helsingissä
pidettävä F5.6-klubi,
jonne saapuu puhu-
maan mittavan kan-
sainvälisen uran tehnyt
amerikansuomalainen
valokuvataiteilija Arno
Rafael Minkkinen.

Työssä pitää olla hyvä meininki

Hanna-Kaisa ja Marko Hämäläisen kotona saa aina puhua valokuvauksesta. Tänä syksynä pariskunta kuratoi 100 suomalaisen kuvaajan työt verkkogalleriaksi.

MARJA HONKONEN, TEKSTI • MIKKO VÄHÄNIITTY, KUVA

Kun freelancekuvaaja **Hanna-Kaisa Hämäläinen** haluaa puida kuvauskeikan onnistumista, kuuntelija on kollega ja aviopuoliso, valokuvataiteilija **Marko Hämäläinen**. Kun Marko tuskailee seuraavan näyttelynsä kuvavalintoja, hän luottaa puolisonsa silmään.

"Luovalla alalla tarvitsee boostaajaa. Minä ainakin lyön itseäni helpommin alas kuin ajattelen, että olenpa hyvä", Hanna-Kaisa sanoo.

"Mutta se ei voi olla automaatti, vaan pitää olla myös rehellinen", Marko jatkaa.

"Se on sen boostausta, missä toinen on hyvä", Hanna-Kaisa tarkentaa.

HÄMÄLÄISET OVAT olleet työpari ja pariskunta 24 vuotta – ja tottuneita täydentämään toistensa ajatukset.

He tapasivat vuonna 1993 ja päätyivät molemmat opiskelemaan valokuvausta, ensin yhdessä Muurlan opistoon ja myöhemmin eri korkeakouluihin.

Nykyisin he jakavat studion Jyväskylässä ja kodin Muuramessa. Omasta työstä puhuminen on aina ollut luontevaa, samoin kuin näyttelyiden ja tapahtumien järjestäminen yhdessä.

"Virallisesti" Hämäläisten tämän syksyn projekti, 100 suomalaista valokuvaajaa -sivusto, on silti vasta

kolmas kerta, kun he kuratoivat työparina.

Hankkeessa he ovat valinneet esiteltäväksi muun muassa taiteilijoiden, kuvajournalistien, luontokuvaajien ja mainoskuvaajien töitä, kuvaaja päivässä, sadan päivän ajan. Kuvat ovat esillä projektin verkkosivuilla ja jyvaskyläläisessä Äkkigalleriassa.

Sadan kuvaajan valitseminen on ollut kuraattoreille "aika piinaavaa", vaikka mielenkiintoista. Työtahti on vain kiihtynyt, kun projekti alkoi elokuussa rullata. Työt tehdään iltaisin ja öisin.

Silti Hämäläiset ovat projektistaan edelleen "hirveän innoissaan". Se on tavoittanut yleisönsä hyvin, ja konsepti aiotaan kopioida Norjaan.

"Pariskuntanakin molempien ammattilaisuus toisen silmissä on korostunut. On päässyt ammentamaan omaa osaamista", Marko sanoo.

"Meillä on kotona paljon arkista puhetta kuvista, mutta tässä on käynyt läpi myös omaa tähänastista uraa toisten tekijöiden töiden kautta."

KURAATTOREINA HÄMÄLÄISET ovat halunneet nostaa esiin ammattilaisia monipuolisesti. Sata on kuitenkin raaka luku. Mukaan mahtuu moni, muttei millään kaikki.

Siksi projektista on myös purnattu: miksi juuri nämä valoku-

vauksen lajit ja kuvaajat, miksei enemmän puhetta ansaintalogiikan pulmista?

Valinta keskittyy hyvään ja uskoa tulevaisuuteen on ollut tietoinen, Hanna-Kaisa sanoo. Hän toiminut pitkään järjestöpuolella ja tuntee alan huolet hyvin. Positiivinen vire on tarttunut omaan työhön.

"Olen alkanut nähdä tässä alassa taas sen ydintä – valokuvan voimaa", Hanna-Kaisa sanoo.

"Tässä ollaan menty 24 vuotta, eikä ole tullut saturaatiopistettä."

Marko Hämäläinen, valokuvataiteilija

"Ajatteleminen, että työssä pitää olla myös hyvä meininki. Tämän pitää olla myös hauskaa, ei pelkkää pateettista paarustamista", Marko sanoo.

SATA KUVAAJAA tulee täyteen 2. joulukuuta. Mahdetaanko Hämäläisillä sen jälkeen pitää tauko valokuvapuheesta?

Aiemmin sellaista päätöstä ei ainakaan ole koskaan tarvinnut tehdä.

"Ei ole tullut mieleenkään", Hanna-Kaisa sanoo.

"Tässä ollaan menty 24 vuotta, eikä ole tullut saturaatiopistettä", Marko komppaa. ●

Börjar på bakgården. Att gräva är ett sätt att ifrågasätta strukturer som döljer orättvisor och kriminalitet. "Jag snorkar inte i vanliga människors liv för att det intresserar mig. Det ska finnas någon form av maktmissbruk för att det ska vara intressant", säger Kjell Lindroos.

Gräver till andra sidan jorden

JOHAN SVENLIN, TEXT • KAROLINA ISAKSSON, FOTO

Nykarleby ligger långt ifrån Cayman Islands och Panama, men trådar kan numera nystas upp var som helst, bara man är uppkopplad och tålmodig.

Gräv där du står, är en devis som **Kjell Lindroos** gärna använder. Han ser samma mönster upprepas både inom lokalpolitiken och ute i den stora världen. Offentliga pengar sätts in i bolag och försvinner sedan från allmänhetens insyn. "Mitt sinne för öppenhet störs enormt när kommunalägda bolag gömmer sig bakom aktiebolagslagen och när skattepengar börjar leva sina egna liv utan insyn från allmänheten. Gråzonen håller på att växa nu när privat och offentligt kapital blandas ihop, inte minst i den pågående vårdreformen."

Som grävande journalist gäller det att kunna orientera sig i djungeln av tråkiga dokument och se genom dimridåer.

"Alla journalister har ett existensberättigande bara om vi ifrågasätter den information vi får serverad."

Han ser en växande trend i att makthavare undviker att ställa upp på intervjuer för att i stället föreslå att de svarar på mejl.

"Det är ett nytt fanstyg som brett ut sig. Om vi går med på att få svar på mejl ger vi bort vår möjlighet att ställa följdfrågor. Då stängs öppenheten."

Till vardags arbetar han som grävande journalist på Svenska Yles *Spotlight*-redaktion, men under

hösten är han studieledig för att fördjupa sig bland annat i finansvärldens mysterier. Vi träffas dagen innan han ska iväg till Johannesburg för att delta i Global Investigative Journalism Conference, som ordnas vartannat år.

"Jag var på konferensen i Kiev för sex år sedan. Programutbudet är enormt och hela konferensen har en stämning av väckelsemöte över sig. Det ska bli roligt att lyssna på presentationer och träffa folk."

Han håller upp kaffe medan han presenterar de fyra katterna som stryker omkring lite diskret. Vi sitter vid köksbordet i Berthas hus som tidigare tillhörde Kjells och hustrun **Ann-Sophie Sandströms** goda grannar **Kalle** och **Bertha**.

Om vi går med på att få svar på mejl ger vi bort vår möjlighet att ställa följdfrågor.

Kjell Lindroos,
grävande journalist, Svenska Yle

Golvet knarrar hemtamt under trasmattan och köksinredningen är i originalskick från första halvan av 1900-talet.

”Kalle dog i den där stolen när han var 95 år och vi har inte ändrat på någonting här sedan vi köpte huset. Om Kalle och Bertha kom in genom dörren nu skulle de inte märka någon skillnad”, säger Kjell.

HAN TRIVS med inramningen. Den är avlägsen det larm och den tidsmedvetenhet som präglar de flesta redaktioner. Och så slipper han en stor del av alla de möten som hör till vardagsrutinerna på en redaktion.

”Åren som korrespondent och som riksreporter har gett mig en vana att jobba på egen hand. Grävande journalistik innebär mycket eget arbete och även om jag också behöver träffa kollegor ibland, har jag inget behov av att sitta i Böle.”

Efter studierna på Soc&kom fick han jobb som nyhetsreporter på TV-Nytt 1983 och efter att ha arbetat som sportreporter och utrikeskorrespondent (i Washington 1993–1996 och Stockholm 2005–2008) blev han 2010 grävande journalist på *Spotlight*-redaktionen.

”Det är otroligt intressant att gå på djupet, men jag kom nog in för sent för att bli någon riktigt utpräglad grävare. Det märktes tydligt under arbetet med Panama-dokumenterna, där det också krävdes mycket datateknisk kunskap. Ett kvartssekel som nyhetsreporter har satt sina spår, men jag beundrar alla som går in helt i grävandet.”

Han ingick i det stora internationella nätverket av 376 journalister som i fjol fick ett Pulitzerpris för sina insatser med Panamadokumenterna. När nyheten om Panama-dokumenterna slog ner i april 2016 blev genomslaget enormt.

Nyheten om Paradisläckan i november 2017 gav några nya kändisnamn på skamlistan och en påminnelse om att många rika personer trixar för att undvika skatter, men nyheten planade snabbt ut.

”En del rycker på axlarna och säger att det där visste vi redan,

men Paradisläckan har också väckt diskussion om Europas egna skatteparadis. Som journalister måste vi hålla oss ovanför det mentala trasket av cynism, utan att vara naiva.”

Han beskriver arbetet med Panamadokumenterna som den mest intensiva perioden i journalistkarriären hittills. Det var kollegan **Minna Knus-Galán** som frågade om han ville medverka i analysarbetet av det digitala dokumentarkivet.

”Det var en otroligt intressant och relevant uppgift, men det utvecklades till en erfarenhet som jag inte skulle vilja uppleva igen. Om jag hade vetat på förhand hur mycket det skulle kräva hade jag kanske tackat nej.”

DET MASSIVA arbetet gjorde det svårt att styra den egna arbetstiden.

”Vi var inne i en bubbla. Jag minns en gång när jag parkerade bilen vid Bennäs tågstation för att åka till Helsingfors, där jag skulle jobba någon dag. Bilen stod kvar på parkeringen i flera veckor innan jag återvände.”

Grävandet koordinerades från Washington av ICIJ (International Consortium of Investigative Journalists) som fått mer än elva miljoner läckta dokument att granska. Gruppen hade en egen krypterad mötesplats där deltagarna höll kontakt med varandra och delade med sig av sina fynd.

”Det var något nytt inom journalistiken att arbeta med ett så omfattande material. Också för ICIJ var det ett hopp ut i det okända och för min egen del märkte jag under processen att jag var en novis på datateknik.”

När materialet publicerats hyllades arbetsinsatserna, men efter någon vecka dök en annan stressfaktor upp. Skattemyndigheterna i Finland krävde att Yle skulle överlämna hela materialet som journalisterna arbetat med och hotade med husrannsakan. Han satt i Kalles stol när han sprättade upp brevet från skattemyndigheterna.

”Det kändes helt absurt att de

krävde att vi skulle överlämna hela materialet åt dem, ett material som vi inte ens äger.”

I nätverket som hanterade Panamadokumenterna fanns journalister från 76 länder. Det var bara myndigheterna i Finland som tog till brösttoner för att få ut material av grävgruppen.

”Det kändes också paradoxalt att bli hotad av skattemyndigheterna eftersom vi är på samma sida i den här frågan. Både de och vi vill avslöja skattefusk, men som journalist är jag inte beredd att kompromissa med källskyddet. Källskyddet har hittills segrat när det i tidigare fall prövats i domstolar.”

Saken är inte ännu helt juridiskt utagerad, men ärendet sköts av Yles jurist och ledning.

”Visst har jag funderat hypotetiskt vad som skulle kunna hända, men det är inget som hållit mig sömnlös.”

Kaffet är slut och det är dags att packa väskan för Sydafrika. Kan vara bra att lämna plats i kappsäcken för nya kontakter, kunskaper och lite grävhalleguja. ●

KJELL LINDROOS

● Har en journalistutbildning från Soc&Kom och arbetar sedan 1983 som reporter på Yle. Korrespondent i Washington 1993–1996 och i Stockholm åren 2005–2008. Grävande journalist på *Spotlight*-redaktionen sedan 2010.

● ”Det var naturligt som tonåring att jag sökte mig till journalistiken eftersom jag redan då var intresserad av samhälle och politik, snarare än av bilar och motorcyklar.”

● Ursprungligen från Sibbo, men bosatt i Nykarleby. Blev tilldelad Nykarlebymedaljen 2017 för sina insatser med Panamadokumenterna.

● Prisbelönt med en rad utmärkelser för sitt arbete, bland annat Topeliuspriset 2004 och Pulitzerpriset 2017 i kategorin Explanatory Reporting som en av de 376 journalister som avslöjade Panama-dokumenterna i april 2016.

ANNAKAISA SUNI annakaissa.suni@gmail.com SKRIBENTEN ÄR EKONOMIREPORTER PÅ SVENSKA DAGBLADET OCH BOR I STOCKHOLM.

Vad svenskar borde veta

”

Vi borde skriva mer om Finland”, har jag flera gånger fått höra från svenska mediechefer och jour-

nalister. ”Svenskar borde veta mer om sina grannländer”, säger mina vänner och bekanta här i Stockholm.

Borde. Som att jag borde byta bank och borde gå till tandläkaren. Det är saker som är bra för mig, som kanske till och med gör samhället lite bättre, men som också känns lite jobbiga och tidskrävande att ta sig an. Borde är en utmaning för journalistiken, men det är bättre än noll. Borde är en början.

JAG TROR att det går att vända borde till klickar och tecknade prenumerationer. Jag har själv skrivit flera vällästa artiklar om saker som händer i Finland för stora svenska tidningar. Trafikminister **Anne Berners** (C) storslagna framtidsplaner och svenska företags inblandning i Västmetroprojektet har varit två ämnen som gått bra.

Det handlar om att lyfta fram det som är intressant – och det är inte så enkelt som det låter. För att hitta det intressanta måste man ha full koll och närvaro, och redan efter ett år i Sverige märker jag att Finlands-

kollen börjar falna.

Hur blir det då för en svensk journalist som utan större förhandskunskaper pliktskyldigt ska teckna en bild av, säg ett riksdagsval eller läget för Finlands ekonomi? Det blir en överskrift som visserligen ökar kunskapsnivån för den borde-läsare som av egen kraft orkat klättra över tröskeln, men som misslyckas med att fånga många andra potentiella läsa- res intresse.

”Borde är en utmaning för journalistiken, men det är bättre än noll. Borde är en början.”

DET GÖRS mer bra journalistik i Finland om Sverige än tvärtom, därför att det helt enkelt finns fler journalister som förstår Sverige och kan språket. De hittar det intressanta. Men i ärlighetens namn skrivs det också en hel del slarvigt ihopsatta texter där Sverige och svenska konstigheter eller enskilda uttalanden lyfts fram utan sammanhang eller större betydelse.

Jag tror att mediekonsumenter mår bäst när de kan förena borde med intresse. Till exempel tänker jag att jag borde veta mer om Ryssland. Då är **Anna-Lena Lauréns** texter i *Hufvudstadsbladet* och *Dagens Nyheter* precis vad jag behöver, byggda på storslagna personligheter och så levande vardagsbetraktelser att jag lär mig saker utan att tänka på det. Någon annan stark berättare skulle säkert kunna sysselsätta sig med att skildra Finland för svenska medier.

EN SAK till om Ryssland – nyligen skrev **Jenny Nordberg** i *Svenska Dagbladet* en ögonöppnande text om hur bra **Vladimir Putin** lyckats med sin strategi i Mellanöstern (googla rubriken ”USA börjar förstå att Putin vinner det nya kalla kriget”).

Nordberg avslutade artikeln med meningen: ”Kanske borde åtminstone varannan artikel dessa dagar därför handla om Ryssland och om Vladimir Putin, snarare än om **Donald Trump**.” Jag håller helt med. Borde kan ha sin början hos journalisten, vi ska lita på oss själva så mycket att vi vet vad läsaren behöver. Men sen ska vi se till att göra det riktigt intressant.

LUGNT #METOO-LÄGE

I grannlandet Sverige rasar #metoo-debatten för fullt på redaktionerna. Huvuden rullar och berättelser om trakasserier samlas under taggen #deadline.

Hur är det då på redaktionerna i Svenskfinland?

På KSF Media har bland annat frågan om trakasserier undersökts i våras av företagshälsovården. I samband med #metoo har man på redaktionerna talat i allmänna ordalag om frågan, berättar huvudförtroendemannen **Johanna Lemström**:

”Det finns inga indikationer på att något oegentligt hänt, åtminstone har vi från facket inte hört något, därför har vi inte uppmärksammat saken närmare internt”.

Från HSS Media rapporterar huvudförtroendemannen **Petter Granroth**:

”Saken har inte uppmärksamats på något sätt, annat än i journalistiska texter.”

Från Svenska Yle ger förtroendemannen **Markus Ekholm** följande redogörelse:

”Jag har skrivit om sexuella trakasserier på Open space och konstaterat att både arbetsgivaren och facket tillämpar nolltolerans visavi sexuella trakasserier. Jag har uppmanat folk att ta kontakt med facket och HR om någon är utsatt.”

Magnus Londen

HUR UTNYTTJA YLES ARKIV?

Svenska Yle har ett unikt arkivmaterial, som i princip kunde vara tillgängligt för vem som helst. Under fem år, 2012–2017, fick allmänheten också ta del av olika bearbetade temahelheter inom konceptet ”Rivet ur arkivet”.

Men frågan är nu om och hur arkivmaterialet ska utnyttjas i framtiden då ”Rivet ur arkivet” är nedlagt och programmet redaktör **Lotta Wigelius-Wulff** uppsagd.

Anna Forth, som är ansvarig producent på Svenska Yle, refererar den nya strategin:

”För tillfället jobbar vi aktivt med att överföra 6000 timmar videomaterial och 3000 timmar audiomaterial från Levande Arkivet till Arenan. Det här görs för att det ska vara så lätt som möjligt för publiken att ta del av Yles arkivmaterial.”

Magnus Londen

etiikka

Nimellä vai ilman?

MANU HAAPALAINEN, TEKSTI, ○ ANNA-KAISA JORMANAINEN, KUVITUS

Seksuaalinen häirintä puhuttaa mediassa ja somessa. Suomalaiset mediat ovat varovaisia häirinnästä syytettyjen nimeämisessä.

Keskustelu seksuaalisesta häirinnästä jatkuu #Metoo-kampanjan ja *The New York Timesin* **Harvey Weinstein**-paljastuksen vanavedessä edelleen.

Yhdysvalloissa laatumediatkin ovat julkaisseet häirinnästä syytettyjen julkisuuden henkilöiden nimiä. Myös Ruotsissa on nimetty syytösten kohteena olevia juontajia, näyttelijöitä ja toimittajia.

Suomessa nimiä on huudeltu esiin enimmäkseen turhaan.

Häirinnästä ilmiönä on toki kirjoitettu laajasti. *Helsingin Sanomat* julkaisi 17. lokakuuta jutun ohjaaja-näyttelijä **Heidi Lindénin** keräämistä elokuva-alalla työskentelevien naisten kokemuksista. Jutun mukaan ”kaikki alalla tietävät” 5–10 sikailevan elokuvamiehen nimet. Heidän nimiään ei kerrottu jutussa.

”Nimellään lehdessä esiintyvä epäilty näyttää liian helposti valmiiksi syylliseltä

Antero Mukka, päätoimittaja, *Helsingin Sanomat*

Päätoimittaja **Antero Mukan** kommenttikirjoitus selvensi lehden linjaa yleisemminkin.

”Nimellään lehdessä esiintyvä epäilty näyttää liian helposti valmiiksi syylliseltä. Median tehtävänä on pysyä omassa roolissaan, ei ryhtyä tuomariksi”, Mukka kirjoitti.

Nimien peräänkuuluttaminen on jatkunut myös *Helsingin Sanomissa*. Näkyvimpänä esimerkkinä kirjailija **Sofi Oksanen** toivoi leh-

den haastattelussa ahdistelijoiden nimeämistä.

Journalistin ohjeet ohjaavat asiassa varovaisuuteen. Kohdan 32 mukaan ”tunnistamiseen johtavien tietojen käytössä on syytä olla varovainen, kun kyse on vasta rikosepäilystä tai syytteestä”. Kohdassa 33 varoitetaan vielä arkaluontoisen rikoksen uhrin henkilöllisyyden paljastamisesta.

Mukka muistuttaa, että ei ole yksiselitteistä, missä tilanteissa nimiä voi julkistaa.

”Erityisen hankalia ovat tilanteet, joissa on sana sanaa vastaan, eivätkä asiat ole viranomaisprosessissa tai työpaikkatason selvittelyssä”, Mukka sanoo.

HELSINGIN SANOMAT julkaisi vuonna 2008 eduskunnan ahdistelukohussa syytettyjen kansanedustajien nimiä. Siitä tuli Julkisen sanan neuvostolta langettava. Mukan mielestä median oikeampi rooli olisi rohkaista häirinnän kohteita olemaan yhteyksissä viranomaisiin.

Onko vuoden 2008 langettava siis saanut *Helsingin Sanomat* varovaisemmaksi?

”Ei”, Mukka sanoo.

”Eduskunnan tapausta harkittaessa oli merkitystä kansanedustajien poikkeuksellisella valta-asemalla.”

On myös tapauksia, joissa nimen julkaisu voi olla tarpeen esimerkiksi siksi, että henkilöt, joita ei epäillä säästyvät leimalta, Mukka lisää.

JULKISEN SANAN neuvoston puheenjohtaja **Elina Grundström** huomauttaa, että JSN ottaa päätöksissään kantaa laajemmin siihen, onko henkilö tunnistettavissa.

”Jos on tunnistettavissa, on ihan sama, onko nimi mainittu”, Grundström toteaa.

Jos henkilö on tunnistettavissa, neuvosto harkitsee, rikkooko juttu jotakin muuta *Journalistin ohjeiden* kohtaa, esimerkiksi pykälää 21 kielteisestä julkisuudesta ja samanlaisesta kuulemisesta tai kohtaa 27

JOURNALISTIN OHJEET 27 JA 32

JO 27: Yksityiselämään kuuluvia erityisen arkaluonteisia seikkoja voi julkaista vain asianomaisen suostumuksella tai jos niillä on poikkeuksellista yhteiskunnallista merkitystä. Yksityiselämän suoja on otettava huomioon myös kuvia käytettäessä.

JO 32: Tunnistamiseen johtavien tietojen käytössä on syytä olla varovainen, kun kyse on vasta rikosepäilystä tai syytteestä.

yksityisyydensuojasta.

Urheilulehti sai viime kesänä langettavan jutusta, jossa esitettiin raskaita ahdistelusyytöksiä nimeämättä jätettyä valmentajaa kohtaan. Valmentajan henkilöllisyys oli lajiyhteisön pääteltävissä tämän toimenkuvan kautta.

Julkisuudessa viime viikkoina ollut Kallion lukion opettajan tapaus herättää edellä mainitun valossa kysymyksiä. Miten paljon neuvosto sitten antaa painoa sille, että epäillyn riittävän tarkka määrittely vapauttaa hänen kollegansa aiheuttomista epäilyistä?

”Kyllä se voidaan huomioida, jos se on ollut toimituksen päätöksen perusteena”, Grundström sanoo.

”Harkinta on tapauskohtaista. Huomioon otetaan esimerkiksi ihmisen asema, tapauksen yhteiskunnallinen merkitys ja rikoksen vakavuus.”

Grundström toteaa, että julkista

keskustelua myös nimien julkaisemisesta on hyvä käydä.

”Mutta onhan myös vaatimuksia, että kaikkien epäiltyjen etninen tausta pitäisi kertoa. Näen näiden olevan samansukuisia ajatuksia.”

Sekä Grundström että Mukka pitävät suomalaismedian varovaisuutta nimilinjaa hyvänä. Mukka huomauttaa, että Ruotsissa iltaapäivälehdistö on sensaatiohakuisempaa kuin meillä.

”Myös suomalaisten laatuvälineiden kulttuuri on pidättyväisempää. Ruotsalainen tiedostavuus näyttäytyy meikäläisin silmin poleemisuutena ja puolen valitsemisena”, Antero Mukka sanoo. ●

○ TÄLLÄ PALSTALLA JOURNALISTI KÄSITTELEE JOURNALISTIN OHJEITA, JOTKA OVAT AJANKOHTAISIA TAI MUUTEN KIINNOSTAVIA.

anna hyvän kiertää

Monitoimikoneen ohjaimissa. Tuomas Marjamäen päivätyötä on suunnitella Apuja ja "pitää toimitus liikkeessä". Ammattitaidon lisäksi hyvään jälkeen tarvitaan porukkahenkeä. "Kun Apu menee painoon, soitamme YouTubea Kesähumpan. Huumori kukkii myös Facebookin suljetussa Apu Unofficial -keskusteluryhmässä."

TUOMAS MARJAMÄKI, 39

● Avun toimituspäällikkö.

● Oman lehden Lyhtypirtin Viestin päätoimittaja 1989–96, ensimmäiset julkishaastattelut 12-vuotiaana.

● Aamulehden Akatemia -toimittajakoulutus, Ruotuväki-lehden toimittaja, Ilta-Sanomissa toimittaja ja uutispäällikkö 2001–2009.

● Tietokirjailija, erikoistunut suomalaiseen viihteeseen.

● TÄLLÄ PALSTALLA JOURNALISTI PYYTÄÄ ILMIAANTAMAAN LOISTAVIA ALAN TUOTOKSIA. VIESTIÄ VIE SEURAAVAKSI ETEENPÄIN SE, JONKA TYÖ ESITELLÄÄN PALSTALLA.

PANU KARHUSEN
VALINTA

Ilta-Sanomien vt. toimituspäällikkö **Panu Karhunen** valitsi esiteltäväksi Avun toimituspäällikön **Tuomas Marjamäen** lapsuuden lehden ja nykyiset kirjat:

"Tuomas Marjamäki on yksi idearikkaimmista toimittajista, joita tunnen. Hän oli toimittaja jo lapsena. Monella meistä on varmasti ollut lapsena oma lehti, mutta Tuomas nosti riman korkeammalle ja haastatteli Lyhtypirtin Viestiin valtakunnan ykkösnimiä aina **Johannes Virolaisesta Kylli-tähtiin** ja **Esko Salmiseen**. Ihailen myös sitä, miten Tuomas päivätyönsä ja perhe-elämän ohessa ehtii kirjoittaa tasaisella tahdilla kirjoja. Suosikkini on *Kummeli – Erittäin hyvin sanottu* (Docendo, 2015). Aikoinaan näkemäni sketsit saivat uusia ulottuvuuksia kirjan myötä."

Rakkaudesta kirjoittamiseen

NINA ERHO, TEKSTI • KATJA TÄHJÄ, KUVA

"Halusin jo nuorena toimittajaksi ajatellen, että ammatissa pääsee melkein mihin vaan ja tapaamaan ketä haluaa, ja niin se on ollut. Olen raportoinut linnan juhlista ja Lordin euroviisuvoitosta. Äskettäin haastattelin **Ken Follettia**, jonka kirjoja olin lukenut haastattelusta haaveillen 20 vuotta", sanoo Avun toimituspäällikkö **Tuomas Marjamäki**.

"Nykyinen työni toimituspäällikkönä on pääosin muuta kuin kirjoittamista, joten haluan löytää sille aikaa harrastuksena. Se onnistuu, koska en käy baareissa enkä lapsiperheen isänä iltaisin juuri muuallakaan. Kun lapset menevät nukkumaan, kirjoitan kirjaa pari kolme tuntia kolmena iltana viikossa. Se ei ole kerralla paljon, mutta viikossa kertyy jo työpäivä.

Kirjan ensimmäisessä versiossa pidän pääasiana, että tekstiä syntyy. Homma etenee, kun ei odota inspiraatiota vaan kirjoittaa mekaanisesti eikä vaadi, että jokaisen lauseen pitäisi olla lause-Finlandia. Toisella kierroksella viilaan tekstiä, mutta vain liuskan tai osion ker-

rallaan, jolloin työhön ei kasva kynnystä.

Ensimmäisen kirjani kirjoitin jo 17-vuotiaana. Se oli omakustanne-elämäkerta nimeltä *Päätoimittajan mustelmat*, joka käsitteli omaa lehteäni *Lyhtypirtin Viestiä*. Vaikka kustantamot ovat sittemmin vaihtuneet isompiin, ensimmäinen kirjani rikkoi kirjojen kirjoittamisesta jään.

Moni toimittaja sanoo, ettei nauhoita haastatteluja, koska ei jaksaa purkaa nauhoja. Itseleni on tärkeää, että haastattelu jää talteen, ja tallella ovat myös varhaisimpien toimittajavuosiensa nauhat. Nauhoituksista on ollut paljon hyötyä esimerkiksi **Speden** ja **Simo Salmisen** elämäkertoja ja *Kummeli*-kirjaa tehdessä.

Nuoruuteni kohtaamiset **Kalle Päätalon**, **Kari Suomalaisen**, **Matti Raninin**, **Pentti Siimeksen** ja **Sylvi Salosen** kaltaisten legendojen kanssa olivat mahtavia, ja haaveeni on julkaista lehteni tarinat uudestaan jossakin muodossa. Joku voisi ajatella, että teininä tekemiensä haastattelujen kuunteleminen on tuskaa, mutta ei se ole, vaan hauskaa. Kun aikaa on kulunut, itseensä suhtautuu vähän ulkopuolisena."

Raportoinnista sovitteluun

Onko journalistien tehtävä raportoida ristiriidoista vai pitäisikö meidän auttaa ratkaisemaan niitä? Miten se onnistuisi? Kannattaako se? Entä kriittisyys ja objektiivisuus?

Tällaisen ammatillisen peilin ääreen johdattelee *Sovittelujournalismin käsikirja*, joka julkaistiin verkossa marraskuun lopulla. Se perustuu Tampereen yliopiston Comet-tutkimuskeskuksen hankkeeseen, jonka työpajoihin osallistui 49 toimittajaa neljällä eri paikkakunnalla.

Käsikirja esittelee sovittelujournalismin menetelmiä, joita ovat jännitteen selkiyttäminen, kuunteluttaminen ja luottamuksen kannattelu.

Niiden pohjalta syntyvä journalismi kertoo paitsi kiistan aiheen myös sen, mikä kiistaa tuottaa. Kommenttien heittelyn sijasta osapuolet yritetään saattaa kuuntelemaan itseään ja toisiaan. Journalisti rakentaa keskustelulle turvallisen tilan – periaatteitaan unohtamatta.

Kirjassa on runsaasti esimerkkitoita, jotka käsittelevät muun muassa susia, ruoantuotantoa sekä lääketiedettä ja täydentäviä hoitoja. Tämä Yle Jyväskylän radiokeskustelusta lainattu sanapari näyttää yhden tavan hoidella osapuolia puskistaan: sovitaan termeistä, joita kukaan haastateltavista ei koe osoittelevina.

Nina Erho

LUE LISÄÄ:
SOVITTELUJOURNALISMI.FI

Journalismin laatua heikentävät ehkä kaikkein pahiten nimivirheet. Ne jäävät mieleen ja panevat kysymään, että jos toimittajat eivät hallitse niin yksinkertaista asiaa kuin ihmisen nimeä, miten he hallitsevat sitten monimutkaiset asiat.

Tietokirjailija, kolumnisti Risto Uimonen
Aamulehdessä 21. marraskuuta

Tutkiva journalismi ei aina vaadi suuria resursseja ja kansainvälistä yhteistyötä. Se ei tarvitse välttämättä kuukausien tutkimuksia ja ylipitkiä käsittelyprosesseja. Riittää, että on oikea asenne ja rohkeutta tarttua vaikeisiin asioihin, tehdä työnsä tarkasti ja uskaltaa julkaista hankalatkin löydökset, kun perusteet julkaisulle ovat koossa.

Toimituspäällikkö Ari Korvola
Seurassa 22. marraskuuta

Avointa jääkiekkokeskustelua peräänkuulutti viime viikolla julkisesti myös Alpo Suhonen. Useampaankin aiheeseen liittyen. Herää kysymys, miksei Suhosta haastatellut ilmeisen keskinkertainen toimittaja vaahtanut saman tien selvitystä, milaista keskustelua, missä, miten ja kenen kanssa Suhonen kaipa. Valitettavasti kyseinen toimittaja olin minä.

Toimittaja Tuomas Nyholm
Ilta-Sanomissa 23. marraskuuta

Toimittajaksi soveltuu henkilö, joka on sinnikäs, määrätietoinen, huolellinen ja utelias. Myös ihmisten kanssa pitää tulla toimeen. Selvästikin työ on minulle oikea, sillä minusta on aina mukava lähteä töihin.

MTV:n rikostoimittaja Pekka Lehtinen
Avussa 20. marraskuuta

VESA HEIKKINEN vesa.pekka.heikkinen@luukku.com
KIRJOITTAJA ON SUOMEN KIELEN DOSENTTI JA TEKSTINTUTKIJJA.

Vaikuttava sana sota

Sanasta sota syttyy välillä sanasotia. Nyt taitetaan peistä siitä, mitä on info(rmaatio)sota. Mitä taas informaatiovaikuttaminen, entä propaganda ja strateginen viestintä?

Sota on monipiippuinen sana. Sen semantiikasta saa selkoa vilkaisemalla yleiskieltä kuvaavaan *Kielitoimiston sanakirjaan*. Sodalla on useita merkityksiä, kuten valtioiden välinen organisoitu aseellinen taistelu ("Napoleonin sodat") ja kamppailu epäkohtaa vastaan ("sota huumeita vastaan"). Informaatio sodan mainitaan tarakoittavan poliittisena sanana "informaation tarjontaa omia tavoitteita edistävällä ja vastapuolta vahingoittavalla tavalla".

Informaatio sota-sanaa käytetään usein organisoidun taistelun merkityksessä. Monien mielestä informaatio sota ei kuitenkaan pitäisi rinnastaa perinteisempään sotaan: Sitä ei yleensä julisteta. Osapuolet eivät välttämättä ole keskenään sotatilassa.

Välillä sanan käyttö onkin vertauskuvallisempaa. Informaatio sota on ikään kuin sota.

Mediatutkija **Anu Koivunen** esitti vastikään (19. marraskuuta) Twitterissä, että sotametafora on tullut mediaa koskevaan puheeseen voimalla ja vauhdilla muutamien viime vuosien aikana. Samassa Twitter-keskustelussa tuotiin esiin, että journalismissa yleisesti käytetty sota-retoriikka saattaa horjuttaa turvallisuuden tunnetta.

Mutta mikä olisi sotaa parempi sana? Entinen valtioneuvoston viestintäjohtaja **Markku Mantila** kertoo *Talouselämä*ssä (18. marraskuuta) välttävänsä sota-aiheisia sanoja, koska Suomi ei ole sodassa kenenkään kanssa. "Kysymys on informaatiovaikuttamisesta."

Nyt pitäisi sitten määritellä informaatiovaikuttaminen. Ehkä aloitamme määrittelyn pohdimmalla, mikä ihmisten välisessä kanssakäymisessä ei ole informaatiovaikuttamista. Sotahan siitäkin syntyy?

uusiin tehtäviin

KUKA?

Sakari Ilkka, 26, aloittaa helmikuussa Julkisen sanan neuvoston valmistelevana sihteerinä. Hän siirtyy tehtävään JSN:n hallinto- ja hankesihteerin paikalta. Aiemmin Ilkka on työskennellyt muun muassa *Aamulehdessä* ja *Ilta-lehdessä*. Hän on opiskellut valtio-oppia Tampereen yliopistossa ja journalismia Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa.

Siirto ”pihvin” äärelle

Työskentelet JSN:n hallinto- ja hankesihteerinä. Miksi haluat siirtyä päätösten valmistelijaksi?

Olen tykännyt nykyisestä työstäni, mutta valmistele- van sihteerin työ pyörii neu- voston varsinaisen pihvin ympärillä. JSN on yksi mie- lenkiintoisimmista organi- saatioista olla työssä Suomen mediakentällä. *Journalistin ohjeet* mahtuvat yhteen vihkoon, ja siksi ne vaativat pal- jon tulkintaa.

Mikä on vahvuutesi uudessa roolissa?

Olen rauhallinen ja analyyt- tinen. En lyö kantojani liikkumattomaksi, vaan osaan tarkastella niitä myös kriittisesti.

Entä mikä on vaikeinta?

Tapaukset ovat usein moni- mutkaisia ja monitulkintai- sia. Niistä on helppo ajatella yksioikoisesti, mutta kun asiaa miettii tarkemmin, pal- jastuu monia sävyjä. Ratkai- sujen pitää myös olla linjassa keskenään. Jokainen päätös- esitys vaatii paljon työtä.

Luuletko, että toimitustyötä tulee vielä ikävä?

On jo nyt vähän! Toimituk-

sien ajan hermolla elävä ilmapiiri houkuttelee koko ajan, mutta JSN:ssa on hyvä olla.

Mikä on oman toimittajan- urasi tiukin paikka?

Tuoreimpana mielessä ovat Turun puukotukset. Olin tapahtumia seuranneena päivänä *Aamulehden* verkko- deskissä. Silloin piti tehdä paljon valintoja, mitä jul- kaistaan ja miten aihetta käsitellään. Oli oltava tark- kana, millaisen kuvan paitsi yksittäiset jutut myös *Aamu- lehti.fi* kokonaisuutena antoi- vat. Kyse ei myöskään ollut lyhyestä uutistapahtumasta, vaan se jatkui ja jatkui. Se vaati kestävyyttä.

”Ei Journalistin ohjeita kukaan tahallaan riko.

Miten JSN:n linjauksiin suh- tauduttiin toimituksissa, joissa olet työskennellyt?

JSN pyörii koko ajan puheis- sa, ja sen sivuilla käydään tarkastamassa, miten asiois- ta on linjattu. Kaikki halua- vat noudattaa *Journalistin oh-*

jeita. Ei niitä kukaan tahallaan riko.

Neuvosto käy kanteluista tiukkaakin keskustelua. Mikä on valttisi siinä?

Työskentelen kunkin keis- sin parissa tuntikausia. Neu- vostossa heräviä kysymy- siä on todennäköisesti tullut miettineeksi jo valmistelus- sa. Ratkaisun tekeminen on silti neuvoston jäsenen teh- tävä. Ei minun ole tarkoitus- kaan niitä päättää.

Jännittääkö päätösten julki- nen jälkipuinti?

Ei. Keskustelu kuuluu asiaan. Neuvosto ei toimi tyhjiössä.

Viimeistelet graduasi työ- markkinapolitiikan käsitte- lystä pääkirjoituksissa. Miltä näyttää?

Minulla on aineistona *Hel- singin Sanomat*, *Ilta-Sanomat* ja *Aamulehti*. Niiden välil- lä ei ole mitään dramaatti- sia eroja.

Yleisesti annetaan tukea sille, että järjestöt neuvotte- levat asioista. Niiden työn tu- loksia ja käytännön toimia arvioidaan taas välillä hyvin- kin kriittisesti.

Marja Honkonen

SATTUU TAPAHTUU

Muuri murtui, toimittaja nukahti

I tä-Berliinin Mohrenstrassen pressikeskuk- sessa 9. marraskuuta 1989 tunnelma säh- köistyi. En liioittele kun sanon, että koko maailman huomio oli kiinnittynyt tähän huoneeseen.

Tiedotustilaisuus oli jo loppuillaan, kun sen vetäjä, DDR:n johdon sanavalmis ”spokes- man” **Günter Shabowski** lausui ikään kuin vasta mieleensä tulleen asian:

”Sitten on vielä tällainen juttu, että kansa- laisten vapaa matkustaminen pois maasta sallitaan.”

”Milloin se tulee voimaan”, joku kysyi.

Schabowski meni hiukan hämilleen:

”Sikäli kuin osaan arvioida... samantien.”

Me toimittajat emme ymmärtäneet, että olimme kuulleet kaikkien uutisten äidin. Lakoninen muistiinpanojen teko jatkui.

Olin pari päivää aiemmin saapunut Itä- Berliiniin ja vuokrannut yhden huoneen Mitten kaupunginosan kolmiosta. Olin jättä- nyt Ylen uutistoimittajan vakituisen työn ja lähtenyt freelanceriksi. Ensin ajattelin pitää parin viikon loman ja katsella paikkoja, mutta tapahtumat vyöryivät silmille ja toi- hin piti käydä käsiksi heti.

Illalla majapaikassani vuokraisäntäni tuli joskus iltayhdentoista aikaan sanomaan:

”No niin, nyt me olemme vapaita. Televi- siossa kerrottiin juuri maasta pois matkus- tamisen sallimisesta.”

Muutaman sadan metrin päässä Bornhol- merstrassella DDR:n rajasotilaat avasivat rajapuomin, ja kansa vyöryi historiallisesti Länsi-Berliiniin.

”Mennään ulos seuraamaan tilannetta!” isäntäni hötkyili.

Katselin ikkunasta kylmään ja pimeään itäberliiniläiseen marraskuun iltayöhön.

”Mene sinä, minä katselen tv:tä.”

Valpas uutistoimittaja vetäytyi saman tien yöpuulle. Ehtii sitä huomennakin, ajattelin, ja vedin peittoa korvilleni.

Esa Tuominen

KIRJOITTAJA ON FREELANCETOIMITTAJA.

KERRO MITÄ SINULLE ON SATTUNUT TYÖTÄ TEHESSÄ. OTA YHTEYTTÄ TOIMITUKSEEN.

Seuraavaksi salille. Kävelen työskentely on Kari Asikaiselle päivittäinen alkulämmittely. Lisäksi hän harrastaa palloilulajeja. "Kun tämän päälle vielä urheilee, ei tule huono omatunto, etteikö olisi liikkunut tarpeeksi. Moni ajattelee, ettei muuta tarvitse tehdä."

Kahdeksan tunnin kävelylenkki

MARJA HONKONEN, TEKSTI • ELIAS LAHTINEN, KUVA

Aamulehden Kari Asikainen tekee työnsä kävelen. Kilometrejä hän on lakannut jo laskemasta.

Kunto on kohentunut, paino pudonnut ja aamu alkaa virkeämmin. Toimittaja **Kari Asikainen**, 60, on työskennellyt kävelen helmikuusta lähtien. Tulokset tuntuvat.

"Samaan aikaan innostuin käymään kuntosalilla enemmän. Kun nämä yhdistää, niin kyllähän siinä kunto jo nousee", hän kertoo.

Aamulehden Artikkelit ja mielipiteet -tiimissä työskentelevä Asikainen päätyi juoksumatolle, kun

kävelytyöpisteen avokonttoriin saanut kollega ei innostunutkaan asiasta. Asikainen päätti kokeilla ja "jämähti" niille sijoilleen. Kävely myös sopii hänen selälleen seismistä ja istumista paremmin.

Vauhti ei ole kova, mutta kilometrejä kertyy päivässä viidestä kymmeneen. Asikainen ei itse numeroista niin perusta.

"Joskus tulee enemmänkin, mutta se vaatii sitten suihkussa käymistä – ihan työkavereiden takia."

ASIKAINEN HOITAA palaveria lukuun ottamatta lähes kaikki työnsä kävelen. Pitkiä puheluita hän ei avokonttorissa puhu, vaan siirtyy

puhelinoppiin.

"Silloinkin siis kävelen yleensä johonkin."

Varusteiksi riittävät urheilukengät, vesipullo ja lämpimillä keleillä hengittävä urheilupaita. Juoksumaton valmistaja suosittelee lyhyitä taukoja tunnin välein. Kahvinsakin Asikainen juo aina kävelen.

Työtapaan meni pari viikkoa tottua. Alkuun Asikaista saattoi huijata tauoilla, eikä kapealla matolla käveleminen luonnistunut itsestään.

"Kadulla ei ole niin nöpönuukaa, jos vähän heilahtaa puolelta toiselle. Tuossa ei voi niin tehdä."

ASIKAINEN ON ollut Aamulehdessä koko toimittajanuransa, vuodesta 1984. Sinä aikana toimituksen liikuntakerhot ovat kuihtuneet.

"Yhtiöltä ei tule niihin rahaa, eikä ihmisillä ole niihin aikaa."

Itse hän on innokas liikkuja. Kävelytyö on oma, mieluinen ratkaisu.

Jotain se toimitusten kiireestä kenties silti kertoo, Asikainen sanoo.

"Jos puhti on poissa, kynnyks lähteä liikkumaan on korkea." hän pohtii.

"Tästä saa sopivan alkulämmön. Vireys on hyvä, vaikka takana olisi pidempikin päivä." ●

kolumni

Oikeus tietää oikeutensa

Olen kuullut lukuisia pohdintoja siitä, kuinka paljon haastateltavan oikeuksia voi rajoittaa, esimerkiksi voiko laittaa luettavaksi vain suorat sitaattit. Vähemmälle puheelle on jäänyt, tietävätkö haastateltavat oikeuksistaan tarpeeksi.

Etenkään taviksen ei voi olettaa tuntevan *Journalistin ohjeita* ja ymmärtävän kaikkia haastattelun seurauksia. Mikä on silloin toimittajan vastuu?

Toimittajalla voi olla täysi työ saada suostuteltua ihminen gallupiin tai kertomaan lehdessä vaikka sairaudestaan. Ei silloin tee mieli varsinaisesti korostaa, että kuvasi voi päätyä lehden mainosmateriaaleihin ja juttu säilyy verkossa vuosi-

ANNA-SOFIA NIEMINEN sohvi.nieminen@gmail.com KIRJOITTAJA ON IMPROBATORIN PÄÄTOIMITTAJA JA VAPAA TOIMITTAJA.

”Vähemmälle puheelle on jäänyt, tietävätkö haastateltavat oikeuksistaan tarpeeksi.

sikaisia ja puhut muuten jutussa kontekstissa, jossa edustat köyhää asuinalueita. Entä kuinka moni toimittaja tai kuvaaja kertoo aina, jos haastattelu tai kuvat voivat mennä konserninlaajuiseen käyttöön?

Journalistin ohjeissa sanotaan, että haastateltavalla on oikeus saada ennakolta tietää konteksti ja se, missä välineissä hänen sanomistaan käytetään. Lisäksi Julkisen

sananeuvosto on linjannut periaatelausumassaan, että tavikselle on usein perusteltua myöntää laajempi tarkistamismahdollisuus kuin päätöksentekijöille ja muille vaikuttajille. Samoin henkilöhaastatteluissa on tavallista laajempi tarkistamisoikeus.

Minusta se ei aina riitä, vaan toimittajalla on myös velvollisuus teroittaa tavishaastateltavalle, mitä

seurauksia jutulla voi olla. Jos nuori ihminen kertoo jutussa vaikka omasta sairaudestaan tai asunnottomuudestaan, juttu voi tulla googlaustuloksissa myöhemmin vastaan ja vaikuttaa esimerkiksi töiden saantiin.

Poikkeustapauksissa asioita voidaan korjailla jälkikäteen. JSN on linjannut periaatepäätöksessään, että vastaava toimittaja voi jopa tehdä muutoksia verkkoarkistoihin, jos arkistotieto aiheuttaa kohutuuttomia seurauksia varsinkin nuorille henkilöille. Käytännössä haastattelun voi esimerkiksi muuttaa nimettömäksi.

Parempi olisi tietenkin, ettei juttuja tarvitsisi sörkkiä jälkikäteen. Siksi on tärkeää, että niin toimittaja kuin haastateltava punnitsee haastattelua tarkasti etukäteen.

Onko esimerkiksi tarpeen, että asunnottomuudesta kertova nuori esiintyy jutussa nimellään ja kuvallaan? Ei välttämättä, vaikka suostuisikin siihen.

kuolleita

Henkilökuvien taitaja

Yleisradion pitkäaikainen toimittaja-tuottaja **Pirkko Frank-Arkimies** kuoli 4. marraskuuta Tampereella äkillisen sairauden uuvuttamana. Hän oli syntynyt 1. kesäkuuta 1946 Hämeenkoskella.

Frank-Arkimies teki pitkän uran journalistina. Valtaosan urastaan hän työskenteli TV2:lla Tampereen Tohlopissa.

Frank-Arkimies palkittiin televisiotöistään muun muassa useilla Telvis-kunniakirjoilla sekä Jussi-kunniakirjalla. Hänet tunnettiin etenkin henkilökuviensa taitajana.

Työ vei Frank-Arkimiestä ympäri Suomea ja joskus ulkomaillekin. Tuottajana Frank-Arkimies toimi muun muassa suosituksessa *Pohjantähden alla* -dokumenttisarjassa.

Frank-Arkimies oli toimittajaperheen äiti. Frank-Arkimiehen aviomies **Risto Arkimies**

on Yleisradion entinen televisiotoimittaja. Heidän lapsensa **Tuomas** ja **Kirsikka Arkimies** ovat myös tehneet toimittajan töitä: Tuomas on STT:n toimittaja ja Kirsikka on toiminut sekä toimittajana että viestinnän alalla.

Perheen ja omaisten lisäksi Frank-Arkimiestä jäävät kaipaamaan työtoverit ja laaja tuttavapiiri.

Risto ja Tuomas Arkimies

KIRJOITTAJAT OVAT
PIRKKO FRANK-ARKIMIEHEN
AVIOMIES JA POIKA.

Suomen kovin uutiskone STT hakee

UUTISNÄLKÄISIÄ JOURNALISTEJA

eri osastoille kesäksi 2018.

Oletko sinä nopea, oma-aloitteinen ja luotettava toimittaja, kuvaaja, kuvatoimittaja tai graafikko? Tiedätkö, miten juttu koukuttaa lukijansa? Vai oletko visuaalisuuden merkityksen ymmärtävä, taitava kuvaaja?

Arvostamme uutisnälkää, paineensietokykyä ja hyviä yhteistyötaitoja. Kannustava työilmapiiri ja hyvä tiimihenki ovat meille kunnia-asioita.

Haemme journalistteja 24h-toimitukseen, urheiluun, Lehtikuvaan ja grafiikkaosastolle. 24h-toimitus kirjoittaa kotimaan, ulkomaan, talouden, politiikan ja kulttuurin aiheista sekä rikos- ja oikeusasioista. Etsimme 24h-toimitukseen myös tarkkoja, kieleen intohimoisesti suhtautuvia juttujen käsittelijöitä.

Tarjoamme vauhdikkaan kesän valtakunnallisten uutisaiheiden parissa.

Lisätietoja voi kysyä toimitusten esimiehiltä, puh. vaihte (09) 695 811.

Lähetä vapaamuotoinen hakemus liitteineen 10. joulukuuta 2017 mennessä sähköpostilla osoitteeseen kesarekry@stt.fi. Merkitse sähköpostin otsikkoon, mille osastolle haet (esim. Kesätyöhakemus 24h-toimitukseen). Sähköpostiviestin koko enintään 2 Mt.

STT

Malminkatu 16 A / PL 550 / 00101 Helsinki
puh. (09) 695 811 / www.stt.fi

Julkisen sanan neuvosto JSN hakee itsenäiseen työskentelyyn pystyvää, yhteistyökykyistä ja huolellista

HANKE- JA HALLINTOSIHTTEERIÄ

vakinaiseen työsuhteeseen 1.2.2018 alkaen tai sopimuksen mukaan.

Hankesihteerinä pääset alkajaisiksi suunnittelemaan ja järjestämään eurooppalaisten medianeuvostojen konferenssia, joka pidetään Helsingissä syksyllä 2018. Lisäksi koordinoit JSN:n 50-vuotisjuhlavuoden muiden hankkeiden, kuten journalismin laatuleiman, verkkosivuston ja ”kouluneuvostojen”, toteuttamista.

Hallintosihteerinä pääset osallistumaan kanteluiden käsittelyyn. Lisäksi

työhön kuuluu tavanomaisia toimisto- ja taloushallinnon tehtäviä sekä kokousjärjestelyjä.

Tehtävä edellyttää journalismin tuntemusta ja sujuvaa englannin kielen taitoa.

Toimita CV:llä ja palkkatoiveella varustettu hakemus viimeistään 15.12. sähköpostitse osoitteeseen: ilmoittautuminen@jsn.fi.

Lisätietoja antaa puheenjohtaja
Elina Grundström (puh. 050 5410 479)
5.12 ja 7.12. klo 14–16 sekä 2.12. klo 15–17.

TAMPEREEN
YLIOPISTO

JOURNALISTIIKAN VIERAILIJAPROFESSORI lukuvuodelle 2018–2019

Tampereen yliopiston Viestintätieteiden tiedekunnassa (COMS) on haettavana journalistiikan vierailijaprofessorin tehtävä ajanjaksolle 1.8.2018–30.6.2019.

Haemme vierailijaprofessoriksi omalla alallaan kokenutta journalistia, joka on työssään eri rooleissa paneutunut journalismin uusiin kerrontakeinoihin kuten visuaalisen ilmaisun uusiin muotoihin, digitaalisiin featuretuotantoihin sekä uusiin tapoihin puhutella lukijoita verkossa ja eritoten mobiililaitteilla.

Journalistiikan vierailijaprofessorin tehtävä edellyttää:

- käytännöllistä perehtyneisyyttä tehtäväalaa, mikä osoitetaan vahvoilla journalistisilla näytöillä
- kykyä antaa journalistiseen toimintaan liittyvää opetusta
- tehtävän edellyttämiä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja

Valinnassa painotetaan erityisesti työsuunnitelmaa, johon tulee sisältyä yksilöity opetussuunnitelma.

Hakemukset jätetään yliopiston sähköiseen rekrytointijärjestelmään 10.1.2018 klo 15.45 mennessä. Katso <http://www.uta.fi/toihin>, josta löytyy myös tarkempaa tietoa tehtävän vaatimuksista, luonteesta ja palkasta sekä hakemuksessa vaadituista liitteistä.

Tehtävää koskevat tiedustelut:

Professori Risto Kunelius
risto.kunelius@uta.fi
040 190 4085

Professori (ma.)
Ari Heinonen
ari.a.heinonen@uta.fi
050 318 5927

Tehtävänäyttömenettelyä

koskevat tiedustelut:

Hallintopäällikkö Kirsi Aalto
kirsi.m.aalto@uta.fi
040 190 1658

Viestintätieteiden tiedekunta – COMS uta.fi/coms

Etsi Xpertti

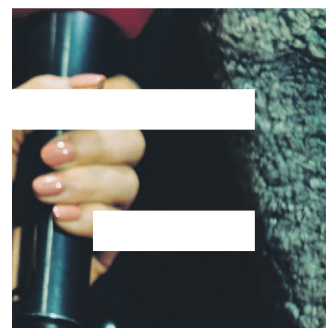
ETSII TUTKIJAN JUTTUUSI
ILMAN HAKUSANOJA,
AVOIN KYSYMYS RIITTÄÄ.

www.etsixpertti.fi

Palveluksessasi yliopistot,
tutkimuslaitokset ja

SUOMEN AKATEMIA

Alma Talent hakee
Helsinkiin

KESÄTOIMITTAJIA

Kauppalehteen,
Talouselämään ja
Tekniikka&Talouteen.

Tervetuloa kesätöihin Suomen johtaviin talousmedioihin. Meillä on tarjolla näköalapaikkoja toimittajille, toimitussihteerille ja kuvatoimittajalle. Pääset osaksi monimediatoimitusta, joka tuottaa uutisia mobiiliin, verkkoon ja painettuihin lehtiin.

Lue lisää ja jätä hakemuksesi 10.12. mennessä osoitteessa rekry.almamedia.fi.

Kauppalehti

Talouselämä

tekniikka
& talous

#almamedia
#almaspirit

ALMA TALENT

Yleisellä paikalla. "Tavallisten ihmisten parissa työskentelin, heitä palvelin ja olin kaikkien kaveri", sanoo Arvi Lind työstään Ylen uutisissa. SaiPan lippiksessä yhdistyvät eteläkarjalaiset juuret ja rakkaus jääkiekkoon, jota Lind harjoittelee itsekin kaksi kertaa viikossa.

50 vuotta journalistina

NINA ERHO, TEKSTI • HANNA-KAISA HÄMÄLÄINEN, KUVA

Vaikka tekeminen ja tekijät ovat muuttuneet, journalismin palvelutehtävä on edelleen sama, sanoo Arvi Lind.

”Journalistien tehtävä on hankkia ja välittää ihmisille heidän elämäänsä helpottavia, hyödyllisiä tietoja. Se ei ole muuttunut, vaikka tiedon tarjonta on sirpaloitunut.”

Näin sanoo **Arvi Lind**, joka ehti työskennellä Yleisradiossa toimittajana 38 vuotta ennen kuin jäi eläkkeelle vuonna 2003. Radio- ja televisiotoimittajien liittoon ja sen nykyiseen kotiin Journalistiliittoon hän on kuullut huikeat 50 vuotta.

Kun Lind aloitti Ylen uutisissa 1960-luvulla, televisiolähetyksiä oli kaksi päivässä. Tänäpäni niitä on aamusta iltaan, aiheita on enemmän ja jutut ovat lyhyempiä.

”Nyt tehdään eri tavalla, mutta

ei huonommin. Nykyisillä toimittajilla on erittäin hyvä koulutus. Kun itse aloitin televisiuutisissa, suomen kieli oli oikeastaan ainoa, minkä hallitsin, ja työ täytyi opetella työssä.”

TOISAALTA KOULUTUSTOIMINTA oli Ylellä kattavaa, ja vanhemmilta kollegoilta sai hyviä neuvoja. Vaikka Lind tietää työrytmin koventuneen, hän toivoo sydämestään, että kokeneetkin journalistit jaksavat mukana.

”Eri-ikäiset tekijät ovat toimitukselle suuri siunaus myös siksi, että he tietävät keskenään eri asioista.”

Lindin uran alussa politiikka, talous ja työmarkkinat olivat ykkösuutisia aina, eikä kukaan kyseenalaistanut, oliko valinta oikea. Vähitellen uutiskriteeriksi alkoi nousta myös kiinnostavuus uteliaisuusmielessä.

Muutoksen hyvä puoli on, että ykkösuutiseksi voi nousta myös pehmeä, kiva asia. Huo-

nosta puolesta Lind kirjoitti kirjeitä toimiessaan takavuotina *Keskisuomalaisen* lukija-asiamiehenä, eikä mielipide ole muuttunut miksiäkään.

”Vanhan koulukunnan toimitajana kavahdan sitä, että murhenäytelmistä tehdään viihdettä ja ihmisten suru valjastetaan kalastelemaan yleisöä.”

VAIKKA LINDILLÄ on pitkä ura ”koko kansan uutisankkurina”, hän ei miellä tunnettuutensa johtuvan itsestään vaan työstään ”koko kansan Ylessä”. Yksityisyyttä lieenee suojannut myös se, että hänen elämänsä uutistudion ulkopuolella on ollut aika tavallista.

Ja sitten on aika, joka patinoi ja unohduksen lumi, joka peittää, Lind sanoo.

”Työssäni Ylen Uutisluokkahankkeessa huomaan, että eivät-hän nuoret, jotka ovat syntyneet silloin, kun jäin eläkkeelle, voi minua tuntea.” ●

Saariselkä. Tunturimajaa ryhdytään remontoimaan.

REMONTIT JA JOURNALISMIN PÄIVÄ NÄKYVÄT BUDJETISSA

Journalistiliitto varautuu ensi vuoden budjetissaan kulujen kasvuun. Kuluja kasvattavat Journalismin päivä, liiton lomahuoneistojen remontit ja jäsenkortin uusiminen. Loppuvuodesta 2018 järjestetään kolmipäiväinen valtuuston kokous, jossa työnsä aloittavat uudet valtuutetut ja jossa valitaan seuraavalle nelivuotiskaudelle liiton puheenjohtaja.

Kasvavien kulujen vuoksi budjetin alijäämä kasvaa tämänvuotiseen verrattuna. Jonkin verran tilannetta paikkaa se, että liiton maksut työttömyyskassalle pienenevät.

Sijoitustuotot ovat monesti kääntäneet liiton tuloksen plussalle. Tänä vuonna niitä on talous- ja hallintojohtaja **Helena Vistin** mukaan kertynyt enemmän kuin viime vuonna. Vuoden 2018 talousarviossa sijoitustoiminnan tuottojen ei odoteta yltävän tämän vuoden tasolle.

Journalistiliiton valtuusto käsittelee budjettia ja toimintasuunnitelmaa 14.-15. joulukuuta.

Nina Erho

FREELANCEREILLE ESITETÄÄN KIINTEÄÄ JÄSENMAKSUA

Journalistiliiton yrittäjä- ja freelancejäsenille on tulossa ensi vuonna uusi, euromääräinen jäsenmaksu. Suunniteltu maksu on 19 euroa kuussa. Se koskee yrittäjiä ja freelancereita, jotka eivät ole työttömyyskassan jäseniä.

Aiemmin heidän jäsenmaksunsa on ollut yksi prosentti viimeksi verotuksessa vahvistetuista tuloista, ja sen suuruuden on laskenut jäsen itse.

”Suunniteltu muutos perustuu freelancereilta saatun palautteeseen ja sen tarkoitus on tehdä maksun hoitamista yksinkertaisempaa”, sanoo Journalistiliiton palvelujohtaja **Simon Huldén**.

Uudistuksesta päättää liiton valtuusto kokouksessaan 14.-15. joulukuuta.

Nina Erho

Journalisti myös verkossa

journalisti.fi

Maaseudun Tulevaisuus on Suomen suurin erikoissanomalehti. Lehden levikki on 75 857 (LT 2016) ja lukijoita sillä on 321 000 (KMT k2017). Lehti ilmestyy kolmesti viikossa

Etsimme nyt lehden tekoon toimitukseemme

KESÄTOIMITTAJIA

ja

KESÄVALOKUVAAJAA

Toimittajien ja kuvaajan tehtäviin kuuluvat maaseudun yrittämiseen, maatalouteen, elintarviketeollisuuteen, metsätalouteen ja -teollisuuteen, pankki- ja vakuutusalaan sekä päivän politiikkaan liittyvät uutiset sekä painetussa että verkkolehdessä.

sekä

KESÄGRAAFIKKOA

Toimeen kuuluu uutisgraafikan ja piirroskuvitusten tekoa painovalmiiksi. Kokemus yleisimpien kuva- ja grafiikkaohjelmien käytöstä on tarpeen.

Lisätietoja antavat toimituspäälliköt **Jussi Martikainen** tai **Tiina Taipale** p. 020 413 2100

Täytä sähköinen hakemus liitteineen osoitteessa www.viestilehdet.fi/rekry.

Voit lähettää myös vapaamuotoisen hakemuksesi mahdollisine työnäytteineen osoitteella:

Tiina Taipale
Maaseudun Tulevaisuus
PL 440, 00101 Helsinki

Kuoreen tunnus
"Työhakemus"

Hakemuksen tulee olla Maaseudun Tulevaisuuden käytössä viimeistään 12. tammikuuta 2018.

Kesätyöt alkavat pääsääntöisesti 30.5. ja päättyvät 31.8.

MAASEUDUN TULEVAISUUS

Suomen Journalistiliitto

PUHELINVAIHDE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Säästöpankinranta 2, 7.krs.
00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS
Siltasaarekatu 16,
00530 Helsinki
Broholmsgatan 16,
00530 Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
(jäsenasiat/medlemsärenden)
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
www.journalistiliitto.fi
www.journalistforbundet.fi

FINKA / A-KASSA
www.finka.fi
(09) 8689 400

Suomen Journalistiliitto on ammattijärjestö, jonka tehtävä on valvoa journalistien ja journalismin etuja. Jäsenkuntamme koostuu viestintäalan ammattilaisista, kuten toimittajista, kuvaajista, graafikoista, kääntäjistä ja kustannustoimittajista.

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

JOURNALISTI

Journalisti Journalisten
Suomen Journalistiliiton
ammattilehti
93. vuosikerta 1.12.2017

TOIMITUS

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA
/ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Markku Lappalainen 040 586 0613

TOIMITUSSIHTEERI/
REDAKTIONSSSEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT/REPORTAR
Nina Erho 050 379 8155
Marja Honkonen 050 379 9108

ULKOASU/LAYOUT
Kai Widell 050 576 2746
Heli Saarela (vapaalla)

SÄHKÖPOSTI
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.slaktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET/BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@jaicom.com

PAINO/TRUCKERI
I-print Oy, Seinäjoki
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA/UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330, faksi 09 640 361
PL 50, 00531 Helsinki

SEURAAVAN LEHDEN
ILMESTYMISSAIKATAULU

15/2017 aineisto 13.12.
ilmestyy 22.12.

ILMOITUSMYynti:

ilmoitukset.journalisti@
journalistiliitto.fi, 044 755 5002

Aineisto-ohjeet, väriprofiilin
ja hinnat löydät osoitteesta
www.journalisti.fi > ilmoittajille

VARAA ILMOITUSTILASI
AJOISSA.

Inspiraatiota 1950-luvun Eevoista

Vintageharrastaja Elina Teerijoki saa vanhoista naistenlehdistä ideoita niin pukeutumiseen, kotiin kuin toimittajan työhönkin.

JANNE SALOMAA, TEKSTI • SUVI-TUULI KANKAANPÄÄ, KUVAT

Kenkäpareja 103. Se oli tulos, kun toimittaja **Elina Teerijoki** neljä vuotta sitten viimeksi laski kaappiansa ja hyllyjensä sisällön. Sen jälkeen hän ei ole urakkaan ryhtynyt.

Teerijoki ei kerää mitä tahansa kenkiä, vaan kokoelmaan pääsevät lähinnä 1950- ja 1960-lukujen jalkineet. Toimittaja-yrittäjän kaapit ja ullakko ovat täynnä myös menneiden vuosikymmenten vaatteita, kodinesineitä ja joulutavaraa.

Teerijoelle vintageharrastuksen ydin ei kuitenkaan ole keräily vaan tyyli. Lähes aina hänen päällensä on vähintään jotakin vintagea – eli 1920–1970-luvuilta peräisin olevaa.

”Vintageyylihan ei ole yksi tietty tyyli, vaan tilanteen mukaan on pukeuduttu ennenkin. Työhön valitsen yleensä sellaisen asun, joka ei vedä huomiota puoleensa – vaikka jakun, puseron ja suoran hameen tai rennon leningin”, Teerijoki sanoo.

Vain rymytessään kaksivuotiaan kuopuksensa kanssa Teerijoki käyttää modernimpia vaatteita. Nekin hän tosin yleensä ostaa käytettyinä.

TEERIJOEN INNOSTUS menneisiin vuosikymmeniin sai alkunsa lukioikäisenä, kun hän löysi äitinsä ja mumminsa varastoista 1960–1970-lukujen mod- ja hippityylisiä asuja.

”Alle parikymppiselle ne sopivatkin hyvin. Matkan varrella oma tyyli on kehittynyt.”

Nykyisin toimittajaa miellyttää eniten 1950-luvun ja 1960-luvun alun muotokieli.

”Aikakauden tyyli on naisellinen sekä linjakas ja asiallinen mutta kuitenkin samalla

kepeä. En kuitenkaan ole aikakausipuristi, vaan miksaan tarpeen mukaan, ja minulla voi olla vaikka 1950-luvun leningin kanssa 1970-luvun trenssi ja 2000-luvulla valmistetut vanhantyylliset kengät.”

Esteettisten syiden lisäksi vintagessa vetoavat myös kestävyys ja ekologisuus.

”Samanlaista laatua ei nykyisin saa välttämättä edes isolla rahalla. Esimerkiksi vanhat kotimaiset villakangastakit 1960–1970-luvuilta ovat joskus aivan uudenveroisia, ryhdikkäitä ja nypyttömiä.”

”Työhön valitsen yleensä sellaisen asun, joka ei vedä huomiota puoleensa.

Teerijoki etsii asuja nettikirppiksiltä, Facebook-ryhmistä ja tavallisilta kirpputoreilta, joita hän kiertää yhdessä muun muassa vanhoja kioskipokkareita keräilevän miehensä kanssa.

Toimittaja myös ompelee itse vaatteita vintagekaavojen mukaan vanhoista kankaista. Yksi hänen suosikkimekoistaan on syntynyt pallokuvioisesta Finlaysonin lakanasta, ja onpa Teerijoki onnistunut muuttamaan vanhan pyykkipussinkin topiksi.

”Tässä harrastuksessa on monta puolta: pukeutuminen ja tyyli, käsityöt, keräily ja historia.”

Historiaa Teerijoki harrastaa lukemalla 1930–1960-lukujen suomalaisia naistenlehtiä, kuten *Hopeapeiliä*, *Eevaa* ja *Kotiliettä*. ●

VAPAAALLA

ELINA TEERIJOKI

● 43-vuotias turkulainen vapaa toimittaja, tietokirjailija ja sisällöntuottaja. Mieleisimpiä aiheita perhe ja lapset, ruoka ja historiateemat.

● Koulutukseltaan filosofian maisteri, opiskellut Turun yliopistossa pääaineenaan yleinen kirjallisuustiede.

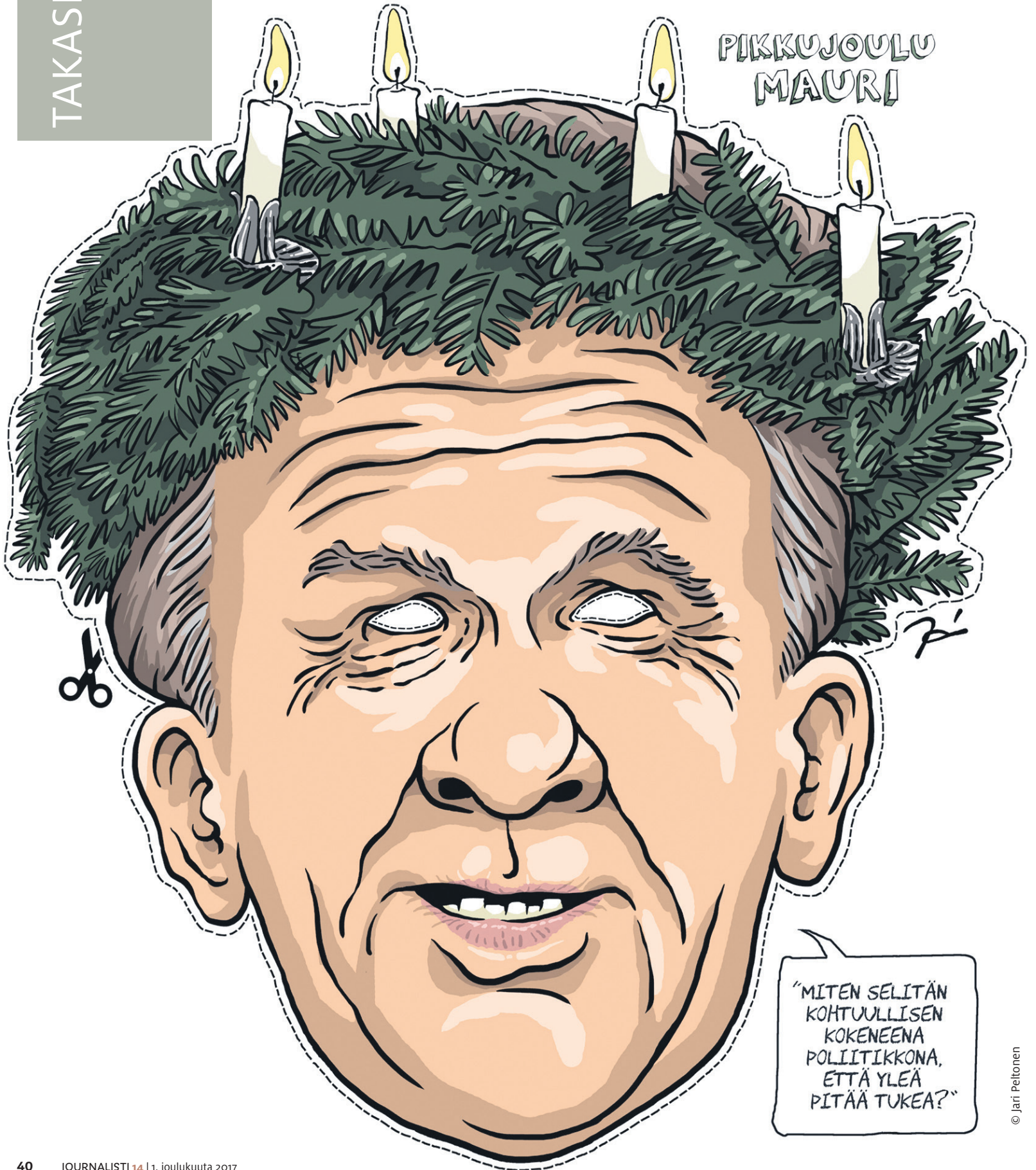
● Työskennellyt vuodesta 2007 lähtien yritysensä Kirjoittamo Pikkujutun kautta. Kirjoittanut 13 tietokirjaa, osan yhdessä puolisonsa Juri Nummelinin kanssa.

● Pitää Hopeapeili-bloigia vintageharrastuksestaan.

◀ **Vintagea tilanteen mukaan.** Elina Teerijoki oli kuvauspäivänä menossa puhumaan Raision kirjastoon joulukirjastaan, joten hän päätti pukeutua punaiseen 1950-luvun villalenninkiin. Myös Teerijoen hattu ja hänen vieressään olevat kengät ovat 1950-luvulta.

Keskusteltiinko Ylen ajankohtaisohjelmassa taas sinun verorahoillasi väärin ja vääristä aiheista? Leikkaa tästä pikkujoulujen Yle-keskusteluja varten naamari, joka vie kritiikkisi uskottavuuden valtiomiestasolle.

PIKKUJOULU
MAURI

"MITEN SELITÄN
KOHTUULLISEN
KOKENEENA
POLIITIKKONA,
ETTÄ YLEÄ
PITÄÄ TUKEA?"